

INDAGILO SYA

GABRIELI KWA DANIELI

✉ U Ntwa akusaye ugwe, nkundwe. Ulubunju ulununu, binangu. Ukwene kupile fiyo, ukuya mu nyumba ulubunju ulu, loli múmo kiyilile ikyalwimiko fiyo ukuya apa. Nhobwike fiyo ukuti uswe tubagile—tubagile ukufika muno umwisyugu ku bubombelo ubu. Kangi tupéle panja ukuti une nguyaga nu bufunda lilino pa *Milungu Malongo-mahano-na-mabili Gya Danieli*. Iyi yikupinyania mu Ndumi yosa bo une ngali ukubuka nu—ni Fifungilo Fihano Na Fibili. Iki kyo, Fifungilo Fihano-na-fibili; Imbungo Sihano-na-sibili; i Ngangabwite Sihano-na-sibili; Soka-Sitatu; unkikulu mu lisuba; ikukaga panja kwa setano unkesefu; maelifu mia-yumo-na-malongo-mana-nabana bafungiligwe mósa; fyósa fikuboneka pakati pa kabalilo aka. Kangi une ngwinogona une ngufimbilisigwa ukwingisya iki nkati ikyákwanda.

² Lilino, ukwene kupile. Uswe tutikulondigwa ukwitugasya akabalilo katali'mma, mumo uswe tubagile. Kangi aka ko kabalilo, bwíla, panja-pa-kabalilo, ukuti akabalilo káko abánda batikuya ni kipanga fiyo mma. Kangi, fiyofiyo, kangi bosa ba abene bali ni fyumba-ifitalalisigwe, na fyosa bo ifyo, kuko ikyene kyo kyakusúbisya. Uswe tukunyonywa uswe twáli na ikyo, lóli pa kabalilo aka uswe tukaya nakyo ikyéne.

³ Bingi ba batata-bangatingati bitu bítugasyaga panja mu lumu ulupyano. Akabalilo káko une ngwinogona isya kulamba ku bandu panongwa ya kisita kuya ni kyumba-ikitalalisigwe, aminogono gāngu go akabalilo kosa gikusemela ukugomokela ku Africa kúko abéne bālāmbalele pala mu mibelo gila, kangi bala abakikulu ni nywili syabo sikwelela pa kisyo kyabo, bālāmbalele pala posa pamusi na pakilo, kisakusókapo siku pa buyo ukufuma pápo abéne bālāmbalele; kisita kulya, ukunwa, pamo nakamo, ukwitugasya itolo apo itolo ukukóla i Lisyu, pamo mabili, lilino apa na apo, isya Ntwa.

⁴ Une mbagile ukwinogona isya Mexico akabalilo kako ukwene kupile fiyo mpaka, nubwanalolindumbula, une nālitūgésye nkyumba-ikitalalisigwe kangi ukugela ukwifūta nimwene, ukwéne kwáli kupyano fiyo. Kangi ukubakēta abandu bikwisa pala pa sala ya buhano-na-buna ndubunju, ndubīngilo lwalukinilo ulunywamu lula, kangi ni fikota nafimo, ukwitūgasya pāsi. Abandu ababine, naloliloli babine, bikufwa, ababine; kansa, lyūlu; kangi abamāma ababine, abanini, aba bikufwa a bāna na filifyosa, bikwima palapala pala mu

lūmu ulupye ulusebe, nakimo ikipēpo nakumo, kangi itolo ikwigemesya kwa yumo nu nnine ukufuma pa sala ya buhano-na-buna kulubunju mpaka pa sala ya buhano-na-buna-na-buna ikilo kila, itolo ukupilika amaminiti malongo matatu ukwisila mu nsanusi, kangi ukuketa imbombo sya Ntwa. Ukwitugasya pala nukugūlila, ifinywamu ifyaiyolo ifisito ifyakufwala bafwele, abene bikufwala ifyene mmapepo kangi palumu. Ikyo kyo kyosa abene balinakyo.

⁵ Kangi polelo une ngwinogona isya kulāmbalala panja pala mmatēngēle gala, mūmo abēne babatwālilaga bala abāndu ababine mula, aba batoligwaga nu kwēnda. Kangi mu India, akabalilo kāko abēne bikulūndika yumo pāsi, polelo ukulambalika yumo pa mwanya pa yula yumo, pa mwanya pa yula yumo, bo lula, nu bukoma ni mbungo; kuko abene bikubakwaba abene ukukindilila, kangi ukusoka mu ngindi, kangi ukubalāmbalika abēne mula mbupyano, mukubīla, imyumu gya mmatropiko. Mu mibelo, kangi injasi sikumulika, ni findu bo ifyo, abene bikulāmbalala palapala pala mu lisuba nu mbelo, na aligwesa, kangi kisita kusāma pamo ukwilumbusya, itolo . . . nukugela ukulikola i Lisyu Iya Kyala, apa na apo, ikindukimo ku moyo gwabo. Polelo nongwa ya fiki uswe tukulāmba ulubunju ulu, nu buyeleke pamwanya pa nntu gyitu, ifyakufūtila fikukindilila? Uswe tukufimbilisigwa ukuya bāsóni linga uswe tukwilumbusya isya ikylene.

⁶ Popāpo une ngukumbukila pakaya patali mma, ndusūngo, lumo mwa sūngo panja mu Nyanja Syakwitongo, Une nāli nu lukomano kula ikilo kila. Kangi, o, ikylene kukwisa ukuya mbelo. O, une ngākētīle siku umbelo bo gula, itolo ukumulika kumokwene ukwa njasi ukufuma pa iyingi yimo, ukumulika i kisu mōsa. Kangi mūmo imibelo gikupūta mpaka imipiki gyalambalele palapala pa mfu. Une ndinkuti, “Ena, abene bali . . . Une kifwene itolo ukuti mfūle i suti yangu, panongwa yakuti patisakuyapo nayumo pasi pala.”

⁷ Ntubalilo utunini itolo akagali kanini kalinkwima kula ku kifigo, kangi umunduyumo alinkukung’usya ku kifigo, itēndekisye ukubūka.

Kangi une ndinkuyoba ku ndumiana, umwene abagile ukuyoba i Kingereza, une ndinkuti, “Aligwesa pāsi apo?”

Alinkuti, “Ugwe ukabagile nukufika nkati miyumba gya nkaya gya buyo ubu,” pa lubingilo ulunywamu lwa mpila.

Kangi une ndinkuti, “Ugwe kusanusya ukuti abāndu bali—bali panja pala bo ulu,” une ndinkuti, “gōsa umbelo ugu?”

Abene balinkuti, “Abene bikulonda ukupilika isya Kyala.”

⁸ Kangi—kangi polelo une ndinkubuka ukusuluka kula. Kangi kula bālīko abakikulu, abalindwana abakeke, abatubwa, komma ukufwefweluka nu kuséka, nukupufula u gamu gwakutafunya, nukuyoba isya fibwezi fyābo. Liliyosa i Lisyu,

abēne balinkulambalala pa Lyēne; kangi nasiku ukusema, itolo ikwitūgasya nu kupilikisya. Ukutēndeka ukukōlela kwa pakigemo, tendeka itolo ukukōléla kwa pakigemo, kangi maelifu galinkfyuka, na māsōsi gikusimbilila panja pa fisige fyabo bo lula, na maboko gābo mmwanya kwa Kyala, bikulōnda i kisa panongwa ya mōyo gwābo, abalīndwāna abakeke na balumiana, kalongo-na-fihano-na-fibili, ifyīnja kalongo-na-lwele mbukusi. Lilino ikyene kyo kifwene kikafu ukubega abāndu abaiyolo nukupilikisya, umwe muketile. Ikyene—ikyene kikubonesya ukuti uswe tukaya nakyō nakimo ikyakwilumbusyapo. Ndaga kwa Kyala! Ena, nkulumba.

⁹ Uswe tukulōnda ukuya nakyō ikyene mōsa mwamwisyūgu ngati bōsa ba America, lōli uswe tukaya nakyō ikyene mu njila yila mma; popāpo uswe twisa itolo ukutēndekaga na iki uswe tuli nakyō.

¹⁰ Lilino, une ndinako akandu akanini aka une nākētesisye aka une ngulonda ukubomba apa mu kipanga kangi. Balinga bali na ma Mabāngéli? Fyusya ikiboko kyāko. Kinunu. Unko uswe tusanukile ku Masalimo 99 bo uswe tukāli ukuya nu lwiputo. Uswe twālisibile ukubōmba iki, Nkundwe Neville, ifyīnja ifi fikīndilēpo. Une ngamanya kali...Ngimba umwe mutalile mubalile u Lisalimo ulubunju ulu? [Nkundwe Neville ikuyoba, “Umma.”—Nsimbi] Umma. Une itolo nīganile, i kilundilo, ukubala gamo mwa Lisalimo.

¹¹ Ulubunju ulu, akabalilo kako une nitugesye nkyumba kyangu, ngwinogonela pa Ndumi iyi ni Lisyu, une ndinkwinogona, “Ugwe umenye, ikyene kikuyaga kinunu kangi ukuya nabo—nabo abene bosa ukubala i Salimo. Une nkiganile ikyene kanunu fiyo.”

Inongwa une itolo nākābalepo panini, ukukōléla kwa kubutali abene bāli na unu, ukufuma Cheyenne, popāpo iyo yo nongwa une nāli.

¹² Kangi lilino, akabalilo kako uswe tukusanukila ku Lisalimo ili, une ndinafyō ifyakufumunya fimo ukutēndekigwa, ifi itolo fipēgigwe une. Uyo yo Masalimo 99.

¹³ “Ukufuma apa ukubuka nkyeni, kosa ukufumunya ukufwana ni ngomano apa pa kipanga, kangi isya mmasasano, sisakwisaga ukufuma ku ofisi ku Jeffersonville. Aligwesa ikunyonywa ukumanya isya ngomano ikufimbilisigwa ukusimba i failo, pamo ukupa ingamu syābo na kuko bakufumila, kangi ukibika ikyene pa kigemo ku bwīgalilo bwa bulumbilili ubu ikilo iki. Akasōke kisakutumigwaga kwa ugwe nkabalilo kanunu kuli ugwe ukutēndeka indendekekyo kuli ugwe ukwisako ku ngomano.”

Ikyo kyo, linga aligwesa mu nkyeni ikulonda ukumanya itolo kuko uswe tukuyaga ni ngomano, uswe tuli nu lubātiko lubikigwe, ku ofisi panja pala lilino, ukuti ugwe ubagile

itolo ukulāmbalika ingamu yako na kūko-kufumila apa. Kangi uswe twisakukutumila ugwe i kadi, bo kakāli akabalilo, ukuti ugwe kwisakumanya kūko ingomano sikuyaga ngako, kangi lumo i fimanyisyo, na fiki-ifingi filiko, linga ugwe ubagile ukulwāga ulusako. Umwe muketile, linga ugwe ukuya nabo ubuyo bwanaloli ikylene kikufumilako, yumo ikuyoba *iki* kangi yumo ikuyoba *kila*, umwe—umwe komma ukwega ikylene, umwe muketile. Popāpo itolo unko . . . Tēndēka mōsa ingamu yāko na kūko kufumila kangi lambalika ikyēne apa, kangi Billy Paul isakukapīmba akene nukuyābania ikyēne mōsa.

¹⁴ Lilino, ikyēne kyālālūsīgwe, kyōpe, linga kwisakuyapo kalikōsa kangi . . . “Nkundwe Branham, ngimba ugwe kuyaga ni ngōmāno sya lubūmbulusyo kalikosa kangi nkipanga, nu fyakumanya-minogono?” Umma. Umma. Ifyakumanya-minogono fisakupīgwa ni—ni kyitu ikibugutila ikingi. Uswe tuli nu Nkundwe Neville apa lilino uyū ali ni kyābūpi kya busololi, uyū ikusolola pamwanya pa babine kangi ikutēndēka ukumanyigwa ku bēne ifindu ifi abēne bali nukufūmbwa isya kumanya. Kangi uswe tulinagwe u nkūndwe ni ngamu ya Higg-. . . Higginbotham, yumo i . . . āli nkyunga-kyūma, ābōmbile nubusūbiligwa pa kibugutila. Une ndikumbona umwene ulubunju ulu, loli umwene bwila ali ni kyabupi kya kuyobela mu ndimi. Kangi u nkikulu unnini ugwangamu Arganbright, unganigwa unnini u kalumbu yūyo ali kikūngilwa kya kusanusya kwa ndimi.

¹⁵ Kangi i ndumi isi sikusimisīgwa mōsa ukuya sya Kyala, panongwa yakuti isyēne syo naloli sikusōkapo pa lubātiko, isyēne sili itolo sibikīgwe ndubātiko. Kangi lululu itolo bo ifikūngilwa ifi fikwanda ukwībungania, uswe tukugelaga uku—uku ukwega i . . . ukukyēga ikylene kibīkigwe kanunu ukugomokela nkipanga, injila ya kubōmbela ikyēne. Kangi une ngulōndīgwa ukwāgana na bēne lululu, kangi ukuti i—ukuti i—i ngomano sisakubōmbigwaga itolo nubupelelesye mu lubātiko lwa Ntwa, bo mūmo uswe tubagile ukukibīka ikylene nubupelelesye.

¹⁶ Lōli abāndu abapala aba, bo mūmo ikuyoba umpalamani gwāngu, Nka. Wood, uyū ali ni kyakuyobelapo kulungisīgwe pamwanya apa, kangi i tepi kunyuma kula, ukwegelela u lukomano, itolo pabwigane ukusyēga indumi sila, nukusisīmba isyene, nukukēta kali isyēne syo ndalusye pamo mma. Muketile? Umo mo mūmo umwene ikukētésya isyene. Une mmenye u Nka. Wood ukuya nkikulu gwa bwanaloli-ndumbula. Kangi umwene ikumbula une isya findu fingi ifi fiyobigwe, ifi fikwisa ukubonekaga.

¹⁷ Lilino, polelo uswe tukupalisya panongwa ya ikyo. Kyo kyakupepusigwa nki ikyo kili kwa une ku kāya! Akabalilo kako une ngwisa muno nkaya, polelo . . . Ubumanya-minogono bula pa lubafu lwabusololi itolo bukundalusulania une pāsi,

kangi, polelo, Kyala āndumile une ukupepusigwa kumo kuli ikyo, ukwisila mu busololi, kangi ukuyoba mu ndimi, kangi ukusanusya, iki kyo busololi. Iki, kyo busololi, ukuyoba mu ndimi. Balipo abandu babili abakindane bikusolola. Yumo ikuyoba, uyungi yumo ikupilikisya kwa yumo uyu ikuyoba mu ndimi inhesya, bo katikati busololi. Kangi lilino uswe tukuyaga. . . Uswe tulinakyo ikyo ilisiku lililyosa, ulukomano lulilōsa apa akabalilo kāko uswe tulinasyo ingindi sya lwīpūto mu lukomano.

¹⁸ Lilino, alipo yumo akabalilo kala abagīle ukusuma, āli. . . ukufwana ni kikūngilwa iki. Ena, une ngāli ndinakyo ikyēne. Lōli injila yila, injila yēne une ngubōmbela ikyēne, mo mbulalusano bwakubutītu, isi une nguya nasyo. Kangi, ukusyaga isyēne, une ngusūbila abēne balinakyo ikyēne pa kimato yalufumusyo kunyuma kula, ukulwāga ulwītikisigwe nukutēdeka akabalilo kāko ndubātiko, na Billy Paul, undumiana gwāngu, kuli kuno pamo mu ngomano ukufuma iki. Panja mmigunda, paliposa, ugwe kufimbilisigwa ukuya na ka kadi kanini aka Billy Paul isakukupaga ugwe. Linga kilipo ikindikimo mbumi iki ugwe ukabagīla ukupilikisya, kangi ukamanya akasōképo ukufuma mu kyene, kangi ugwe kulōndesya amahala ga Ntwa, polelo unko. . . Agana na Billy Paul, umwanundumiana gwangu, uyu yo nsimbi, kangi umwene isakukupaga akakadi akanini, kangi isakukutendekela ilisiku, na kabalilo.

Kangi polelo akabalilo kako uswe tukuya ni ndalusano sya nyangalo sila, polelo ako kisakuyaga kabalilo kako uswe tukwingilaga palikimo, itolo ugwe na une. Kangi linga ikyēne kyo bakīkulu bikwisa, ugwe kwisakwingila nkati na une nu nkasi gwāngu. Kangi polelo ugwe. . . Uswe tukusyaganiaga, nukundonda na Ntwa nukunsuma Umwene iki kikufimbilisigwa ugwe ukubomba.

¹⁹ Lilino, ifingi, inongwa inninipo na fyosa bo ifyo, syo sikupīgwa kula kwa Nkundwe Neville, na Nkundwe Higginbothan, kangi Kalumbu Arganbright, kangi abangi aba bikuyoba mu ndimi nukusanusya, aba bali apa nkipanga.

²⁰ Polelo, uswe tuli bo njila. Une ngusubila umwene aali yo Yeturo, alinkuyoba kwa Mōse ilisiku limo, muketile, “Unko uswe twege abakulumba bamo.” “Kangi u Mbepo gwa Kyala aasosigwepo pa Mōse nukubīkigwa pa malongo mahano na mabili ga bakulumba, kangi abene balinkusolola. Lōli itolo i finywāmu ni findu ifikafu fisaga kwa Mōse mwēne.” Lilino, uswe tukaya Mōsa mma, kangi na aba bakaya bakulumba bala, lōli uswe tukāli tukubōmbela na Yehova Kyala, ni Mbanda ya Moto yilayila yikutulongosya uswe ku Kisu ikifingigwe.

Popāpo, polelo, ena, bisakuyabo abāngi, kuyaga ngomano kangi kuyaga kusanusya. . . Imanya-minogono sisakwisaga.

Ikyo kisakumbaga une u lusako polelo ukuya mu lwĩputo nu kufunda, amasiku gākuti une mmenya ukuti indālusanio isi sisakwisa, nukwitēndekesya kuli syēne.

²¹ Lilino nkũmbukilaga, Billy Paul Branham, u nsimbi gwitu gwamfibanja, isa . . . Ikyene kili pa . . . Ikyakufumusya kyo kili pa kimato kunyuma kula, na bakyungakyuma. Une ndinako akakalatasi apa ukufumusya ikyo, nukubabũla abāndu abēne babagĩle ukubala ikyēne pa kimato kyānōngwa, ukusōka pānja.

²² Lilino, lilino, ulubunju ulu uswe tuli ni kimanyisyo ikikulumba, kangi ikilo iki uswe tukugelaga ukukindilisa ikyene nkyēni. Kangi, linga Untwa ikwitikisya, Pandungu ugu gukwisa, ugungi, mu kyene. Une ngāmenye mũmo kyāyĩlile ubusolofu mpaka une nālyāndileko ukufunda ikyēne. Kangi pōpe ikyene kyo kyāmbutĩtu kwa une, loli, kangi polelo une itolo ngusubila pa Ntwa.

²³ Lilino, umwe muli na Mabāngēli gĩnu, unko uswe tusanukile ku Masalimo 99, 99. Kangi une nisakubalaga ilinandi lya 1, ikilundilo kikubala amanandi ga 2, polelo twesa palikimo uswe tukubalaga amanandi ga bumalikusyo. Uswe tukukindilila nkyeni; une, i kilundilo lya 1; ikilundilo, lya 2; une, u lya 3; kilundilo, lya 4; pa linandi ilyabumalikisyo, kangi polelo uswe twesa tukubalaga ilyene palikimo. Ngimba uswe twisa kwĩmaga bo uswe tukubala i Lisyu lya Kyala.

U NTWA ikulagila; unko abandu bateteme: umwene ikwitugasya pakati pa bakerubi; unko ikisu kigutigwe.

U NTWA yo nkulumba mu Siyoni; kangi umwene ali pamwanya pa bāndu bōsa.

Uko abēne batufye iyāko inywamu kangi ingamu insisya; namanga iyēne yo nyĩkemo.

Amaka ga mwalafyāle gōpe gikugana u bulongi; ugwe gwe kwāla ubufwānāne, ugwe gwe kubōmba indongi nu bugolofu mwa Yākòbo.

Fyusya ugwe u NTWA Kyala gwitu, kangi gwĩpũte ku kyakukanyapo kyāke; kabuno umwene yo mwikemo.

Mōse na Aroni pakati pa bapũti bāke, kangi Samuēli pakati pa bēne aba bikukōlēla pa ngamu yāke; abēne balĩnkukōlēla pa NTWA, kangi umwēne alĩnkubāmula abēne.

Umwene āyobile ku bēne mu mbanda yalibĩngu: abēne balĩnkukyūnga amabukēti gāke, kangi inyĩho isi umwēne ābapēle abēne.

Ugwe gwābāmũle abēne, O NTWA, Kyala gwitũ: ugwe gwāli gwe Kyāla yumo yũyo ābahobokile abēne, palema nalĩnga ugwe gwālyēgile imbyānikisyo sya nyāto syābo.

Mfyũsya Ntwa Kyala gwĩtu, kangi mmwĩputa mu kamba akĩkemo; kabuno u Ntwa Kyala gwĩtu yo mwĩkemo.

24 Tuli inamisya uswe imitu gyitu.

Nubwanaloli, Ntwa, a Masyu aga gasimbigwe nukung'waligwa nu gwambombo Gwako, Davidi, mwa Lisalimo kwa Ugwe. Ugwe kubõmba kwitugásya pakati pa Bakerubi. Ugwe gwe mwikemo, kangi ubwigane Bwako bo bwikemo. Unko uswe tusegelele kifuki ni ndumbula syitu tunyafiligwe ni Lilopa Iya Ntwa Yeso, na mabyebye amapelelesye, kangi nu lwitiko nu lusingimikisye ukuti uswe tukwisa mu Kuyapo kwa Kyala gwitu. Unko ikilundilo kyosa iki ulubunju ulu bali yaga balugĩndiko. Igũla mōsa imbulukutu syĩtu isya lupilikisyo. Yoba ukwisila mwa uswe, mu mahala, ukuti uswe tubagile ukumanya mumo uswe tubagile ukwiyege twibene mmasiku aga kangi mu Kuyapo Kwako.

25 Uswe tukusuma Ugwe, Kyala gwitu, ukusetula kwa uswe ifindu ifi ifi fifisigwe ifyĩnja fyosa ifi, bo uswe tukusegeléla ku kimo mwanaloli-ndumbula ukukĩnda, a Masyu amasisya. Ugwe gwāyobĩle isya ikyēne akabalilo kãko Ugwe gwāli apa pa kĩsu, kangi ulinkuti, "Umwēne uyu ikubala, unko umwēne apilikisyege." Popāpo, uswe nilipyāna lyākukinda tukwisa kwa Ugwe, Ntwa, nukukõndalonda amahala Gãko, kisita kumanya itolo ikyakuyoba. Tubāmbike ndubātiko apa a Masimbo manini, kangi nubusisya kangi lōsa ukusũbila pa Ugwe panongwa ya lyāmulo, kuli nu bubĩngililo nabumo lōli ukuti uswe tubagile ukumanya isala iyi uswe tukwitugasyamo, ukuti uswe tubagile ukwĩtendekesya kuli ifindu ifikulumba ifi filāmbalele nkyēni. Ngimba Ugwe utikupaga ikylene kwa uswe, Ntwa? Mu Ngamu ya Umwene Yuyo atumanyĩsye uswe twesa ukuti uswe tubagisēnie ukwĩputila bo ulu:

Tata gwitu Uyu ali ku Mwanya, Ingamu Yako yikemesigwege.

Ikitangalala Kyako kisege. Ubwigane Bwako bubombigwege nkisu, mumo ukwene kuyilile Kumwanya.

Tupaga uswe ilisiku ili u nkati gwitu gwābwila.

Kangi tuswaga uswe isya ngilanio syĩtu, bo uswe tukuswa bala aba bikutõnangĩla uswe.

Kangi ulingatulongolela uswe mu ngelo, loli tuponesyaga uswe ukufuma ku bubibi; kabuno i Kyako kyo Kitangalala, na maka, nu lwimiko, bwilanabwila. Amen.

26 Yaga mwitugásye. Lilino, linga aligwesa gwa banyāmbála ikulõnda ukusõsyāpo ikijāsĩ kyābo, itolo ipilikaga bakwambililĩgwa. Kangi bala bābo bimile ukusyungutila i—i

mbafu sya kibumba, linga amalundi gĩnu gikwanda ukubaba, fiki, itolo ipilikaga ku bwābuke ukusōka pānja.

²⁷ Kangi lilino, une ngwinogona, linga a bāna bikulonda ukubuka ku fyūmba fyabo, pamo ngimba abene basatisigwe? [Nkundwe Neville ikuyoba, “Umma, abene bakagila. Uswe tukabagila ukuya nalo ulwene ulubunju ulu, pa nongwa ya kilundilo.”—Nsimbi] U ntimi ikuyoba ukuti ikilundilo kili ni fyūmba fiswile mōsa, polelo uswe tukabagila ukuya ni sukulu ya Ndungu kuli abanini bala. Kangi uswe tubagile ukuya basangaluke linga umwe banīni binitu lilino mubagile ukubōmbela na uswe, kabuno ulubunju ulu uswe tukuyaga, tukwānda i ngulumba, iyapamwanya i Ndumi iyi une nsisimikisye ukuti yisakusanusyaga imbombo inywāmu kwa tata na māma gwīnu, na baganigwa binu aba bali apa, kangi kōpe kwa umwe banini bala. Polelo, uswe tukusegeléla ikylene nuligindiko.

²⁸ Linga u Ntwa ikwitikisya, ulubunju ulu uswe tukwegaga ikimanyilo kya milungu malongo-mahano-na-mabili gya Danieli. Kangi ulubunju ulu uswe tukuyoba pa Danieli mbutumwa, kangi Gabrieli ikupululukila mula ukundagila umwēne isya nkyēni. Akabalilo kāko Danieli āli mu lwipūto, u Gabrieli, u Gwāndūmi, ikwisa mula ukundagila umwēne.

Ikilo iki, une ngulonda ukuyoba pa lubingililo lwa katāndātu ulwa kuyātīla Kwake, ifimanyisyo ntāndātu ifikīndāne fibagile ukutwāligwa mula ikilo iki, iki Gabriel ālisīle ukufumako.

²⁹ Pandungu ugu gukwisa, u Ntwa itikisyege, une ngulonda ukubika i nongwa na kabalilo ka Ngulilo Sya Fipanga Fihano-na-fibili, kangi ko kabalilo kaki aka isyene sili, kangi kūko uswe twimile umwisyugu. Ikyo kyo pa Ndungu ugu gukwisa kulubunju, u Ntwa itikisyege.

³⁰ Lilino, inongwa kuli iki. Une nātwele kuno utusimbe utunini tumo ukufuma ku Ndumi syangu innandi isyakunyuma. Kangi ulubunju ulu une ngulonda ukupagatania, panongwa yakuti iyi yili pa tepi ya magneto iyi yisakubūka nkisu kyosa, ifisu fingi. Kangi, akabalilo kōsa, inongwa une ngupagatania iyēne kunyuma, yo lumo umunduyumo abagile ukupilika i tepi ku kabalilo kābo kākwanda, kangi abagile ukuti akabagila ukupilikisya iki une nāsanusyāga akabalilo kāko une ngusosōla kunyuma ku kindukimo ikingi.

³¹ Uswe twāli lilino ku myēsi mu bufūnde bwa Būku gwa Busetuli, U Busetuli bwa Yeso Kristi. Uswe twisile ukukinda mu ngulilo sya kipanga. Imitu gyakubwandilo mitatu igya Busetuli gyalī ngulilo sya kipanga. Polelo Yohani alinkunyakiligwa mmwanya muntu gwa 4 kangi gwa 5, kangi ānāngīsīgwe ifindu ifi—ifi fyāyāga apa na bwila. Lilino, pa ntu gwa 6, umwene ikusuluka pāsī nkīsu kangi, ukukēta ifindu fikuboneka ifi fisakubūkāga ukufuma ku ntu gwa 6,

ilinandi lya 1, mpaka untu gwa 19 kangi ilinandi lya 21. Nkati muno yikwisa mu Fungilo, i Mbungo, i Soka, i mbāsi, u—u nkikulu mu lisuba, nukusōsigwa panja kwa nyīfwīla ingesefu, ukufūngīla nukubasōsyapo amaelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana, na fyōsa ifindu ifi.

³² Ugu gufumile ukuya ndungu gwa kufūnda ukwapamwanya. Mmayolo, ilisiku lyōsa, une kifuki ukutoligwa ukusema nkyumba, ukugela ukufūnda. Kangi ikyēne kyo kindukimo nkabalilo ka bumalikisyo, bīngi ba bandu-baiyolo apa, aba une nāmanyisyāga, une itolo ndinkuti, “Muno gilipo imilungu malongo-mahano-na-mabili ga Danieli,” lōli une ngāgelile ukusīganila ikyēne, ukulīngānia ikyēne. Lōli akabalilo aka, ukwisila mu lipyāna lya Kyala, une nkyēgīle pa nīmwēne ukugēla ukusūma ilipyana pankyeni pa Kyala, ukuti une mbagile ukukitwāla ikyēne ku bāndu. Kangi nkati muno une ngwisa ukufyaga ifindu ifi une ngamanya ikindu kimokyene ikyaifyene.

³³ Kangi, polelo, une—une mfumile pakubala u buku gwa Dok. Larkin, u buku gwa Dok. Smith, utusimbe twa Dok. Scofield, ifyakuyobelapo ifikindanekindane ukufuma ku bāndu kulikōsa, kangi pōpe une ngabagila ukubika ifyābo palikimo ukutēdeka ikyēne ukwisa panja kitalusye. Muketile? Polelo, undungu ugu une ngutendekesya, mfumile ukuyātila ku bukuyungila-mabuku mu Kentucky, pa fimo ifyaiyolo ifya bumanyandondwa isya ba kalendala nu tubalilo, nukusala ukufuma mbukuyungila-mabuku, na fyosa bo ifyo, amabūku gōsa gaiyolo aga une mbagile, na iki ikinini iki une mbagile ukubomba, nukuya nu lusūbilo lwangu nubusisya mwa Yeso Kristi ukusetula ikyene kwa une.

Panongwa yakuti, une ndikulonda ikyene ukuyoba, “Une mmenye *iki*, kangi une mmenye *ikyo*.” Umwene amenye indumbula yangu. Umwene ikumbilikisya une. Lōli une ngulonda ikyene, ukuti une mbagile ukumulikila abandu Bake, polelo une ngwitika ukuti Umwene ikupaga ikyene kwa une. Une ngamanya tāsi, lōli une ngunsūbīla Umwēne ku Ndungu ugu gukwisa, panongwa yakuti ikyo kisakuyaga kiyabo ikinywāmu, pa Ndungu ugu gukwisa, ukumanya nukugibika imilungu gila malongo mahano-na-mabili.

³⁴ Guligōsa guli nabo u buyo ubwakukindana. Kangi akabalilo kāko ugwe kubōmba, ugwe kubūka nkubopesya igyēne mōsa ukukindamo, igyēne gitikusōkamo panja mitalusye, igyēne gitikusimbiligwa mōsa mitalusye mma. Ikyēne kikabagile. Kangi, polelo, une—une lumo ngabagila ukuya nakyo ikyene nubutalusyi, loli une nguyapakunsubila u Ntwa panongwa ya ikyene.

³⁵ Kangi une ngukumbukila u Solomoni akabalilo kamo ikwiipuuta nukusuma u Ntwa Kyala linga Umwene abagiile

ukumpa umwene amahala, komma kuli mwēne mma, “komma ukōngelelako kwa masiku, komma ubumi ubutalipo, komma ubukabi,” lōli ukuti umwēne abagile ukuya na mahala ukumanya uku—uku—ukulōnga abāndu ba Kyala. Kangi Kyala āgīndike ulwīpūto lula, kangi ālīmpéle Solomoni amahala gala, panongwa yakuti ikyēne kyāli kya bāndu Bāke. Kangi iyo yo nongwa une ngusuma Kyala ukunyitikisya une ukumanya iki imilungu malongo-mahano-na-mabili gwa imilungu igi gikusanusya, panongwa yakuti une mmenye ikyēne yo kalendala katikati gwa ngulilo uswe tukwītugalamo. Kangi, polelo, une ngulonda ukumanya ikyene; komma kwa nimwene, une ndi . . . komma kwa nimwene. Ēna, une ngulonda ukumanya ikyene. Une ndikuyoba ikyene mu njila iyo, “Komma kwa nimwene,” panongwa yakuti une nalōli ngulonda ikyene nimwene. Une ngulonda ukumanya, nongwa yakuti une ngulonda ukumanya apa uswe tulimo nu bumi kangi akabalilo kaki aka uswe tulimo nu bumi. Kangi, polelo, une mmenye ukuti kila kyāpegigwe.

³⁶ Kangi abakindane bala binogonelipo ikyēne mōsa, kangi abēne bāli nakyo ikyēne kubutali kunyuma. U mwinitu yumo, une nābalāga, āli nakyo ikyēne kyāmalike lōsa mu 1919, isya milungu malongo-mahano-na-mabili. Mulimōsa, kila kikālu lūlo mma.

Popāpo, ukufuma pa milungu malongo-mahano-na-mabili, ukufuma pa milungu malongo-mahano-na-mabili, ikyēne kyo kyōsa kimalisīsyē. Polelo uswe—uswe tutiku . . . Uswe tukulonda ukumanya u Bwanaloli. Kangi une ngusuma Kyala ukumba une u Bwanaloli.

³⁷ Lilino, ukuti tukipe iki ubukēti, gomokela nyuma, une ngulōnda ukwāndisya panini panandi isya kunyuma. Popāpo, polelo, isimbo simo isi une nasimbile pāsi, ukuti uswe twāli nasyo gwa 5, gwa 4 kangi untu gwa 5, ukuti abāndu bisakupilikisya. Ikyākwānda, bo uswe tukāli ukubōmba iki, une ngulōnda ukupagatania ikyēne pamwanya, ukuti umwe mwisakwēga ukufuma mu gwa 4 . . .

Lilino, kumbukilaga, untu gwa 3 gwāli gwa Ngulilo ya Kipanga kya Laodikiya, kangi i Kipanga kyālyēgigwe kubumalikisyo bwa Laodikiya.

³⁸ Lilino, une nagelaga ukulingania ikindukimo ku nkasi gwangu ukufwana ni kyene. Une nāli nagwe Becky, umwanundindwana gwangu, nu ma luko amakīndane ga dikisyonale ni findu ifi uswe twabagile ukufyēga. Ifyēne fitikupa ilyāmūlo. Une ndinalyo i dikisyonale ya i Bāngéli. Une ndinalyo i dikishonale ya kiGriki. Une—une ndinalyo i—i lya Websters kangi bingi ba abāngi, aba dikisyonale abalululu. Nayumo gwa bēne ābagile ukwēga ni . . . ukupa amasyu pamo ilyāmūlo, injila yiliyōsa.

³⁹ Unkasi gwāngu alinkuti, “Ngimba ugwe kugūlila bulebule abāndu bitu, aba bo bāndu abapelakisa, kangi bīngi ba bēne basitakumanyila bo uswe tuli, ukupilikisya ifindu bo ifyo?”

Une ndinkuti, “Kyala isakupa i lyāmulo.”

⁴⁰ Kali ikylene kipala bulebule ikylene kili, Kyala abagile ukumenyania ikylene pási nukukipela ikylene ukuya kipepe. Kabuno uswe twe...kiyabo kya bandu bala aba bīsyukile, ukwiputula i lisiku lila ni sala yila. Kangi amaso gitu galulalile kubwa ku Mwanya, kangi uswe tukukētésya ku Kwisa Kwake. Kangi une nsimikisye itolo ukuti Umwene ikutunangisyaga uswe. Lilino, ukwene kutisakutubulaga uswe ilisiku pamo isala, panongwa yakuti nayumo umundu isakumanya ikyo, lōli ikylene naloliloli kisakutubūla uswe ilisiku lya ndungu uswe tulimo nu bumi, linga uswe tubagile itolo ukwega ikylene.

⁴¹ Lilino, muntu gwa 4, Yohani alinkunyakililgwa mbibimbibi, panyuma pa Kipanga. Yohani, ukufyuka mmwanya, umwene ayibwene i ngulilo ya Kipanga yōsa. Apo po pāpo une ngulōnda ukwīma, itolo i sekōndi, ukuyoba, ukuti: abāndu bīngi bābo bikugūlila kimo ikikulumba, ikinywamu, ikyamaka ikindukimo ukuboneka, mu ngulilo ya Bāpanja, bo naloliloli basobi. Ingulilo ya Kipanga, kangi fyōsa ifi fisakuboneka akabalilo ka bulagili bwa Bāpanja, fyo fisīmbigwe mu Busetuli 1 mpaka Busetuli 3, ukōngania. Polelo i Kipanga kyanyakilīgwe nukunyamuka, kangi ikingi kya iki, ukubuka ku ntu gwa 19, kyo iki kikuboneka ku luko lwa kiYuda, ukufuma pāpo i Kipanga kibūkile mmwanya. Kangi akēne ko kabalilo ka Mpyuto unkulumba, nakimo ukuboneka pakati pa Bāpanja; kwene kukubūtigwa, na fyosa bo ifyo, bo mūmo tukufikila ku ikyo nukukēta.

⁴² Lōli i Kipanga, Kyēne, kibūkile pa linandi lya 13...Pa linandi lwabumalikisyo ilya ntu gwa 3 gwa Busetuli, akabalilo kāko i Ngulilo ya Kipanga kya Laodikiya yikumalika, iki kyo kyāli kyabumalikisyo.

⁴³ Kangi uswe twālyēgile ingulilo yiliyosa iya kipanga, akabalilo kalikosa, ikindu kilikyosa iki kyābonīke, indondwa yiliyosa, untumigwa aligwesa, ubupeligwa bwābo, iki abēne babōmbile, nukukitwāla ikylene pási ukukindamo mu syambukulu mpaka ikyābumalikisyo kilakila, ukusīngūla palapala pala pa kipīcha, pa lubafu lwa kibūmba. Kangi akabalilo kāko uswe twamalisya, u Mbepo Mwikemo ikwisa nkati kangi ātēndike ikyakusyūngūtīla ikya kindu kilakila pa kibūmba, nukusetula ikylene ukwisila mwa Mwene papapa apa ku twesa ba uswe.

⁴⁴ Lilino, mukubōmba iki, une ngusūbīla, ku bumalikisyo bwa iki Umwēne isakwisaga ni kindu ikikulumba kangi utunāngīsyā uswe kangi ukuti uswe tuli ku kabalilo ka bumalikisyo.

⁴⁵ Balinga ba umwe mwāpilīke Kennedy yo...ubuyobe bwa Prezidentī Kennedy, inyēlesyo na fyosa bo ifyo? Balinga

bapilike ukulāgúsyā uku, ukuti ukufika Januari ilya 1, icyēne kisololigwe ukuti fyosa-fibili u United States na Russia isakuyaga mifwāndilo gya butēke? Ikyo kyo kyosa iki uswe tukulondigwa. Ukwene kwilile ukukinda mumo uswe tukwinogonela. Muketile? Popāpo, linga uswe tuli kifuki fiyo mpaka abanyāmbala ba kisu iki bikulāgusya ikindu ikikulumba iki ukuboneka, uswe kinunupo tuyege māso, kilikyōsa palapala ku lisiku, fyosa ifyakulāta fitēndekigwe, kilikyōsa kītēndekīsyē, 'nongwa yakuti uswe tukamanya itolo kabalilo kaki u Ntwa gwītu isakutubilikilaga uswe. Kangi akabalilo kako Umwene ikupa ulukōlelo, “Fyuka mmwanyapo,” kinunupo itēndekesyā. Kangi icyene kikwisaga mu sala iyi umwe mutikwinogona umma.

⁴⁶ Ulusasanio ulukulumba lwa Pentekosti lo lilino lukwīma. Uswe tukukibona icyēne kulikōsa, ubugūte ubukulumba ubwabumalikisyo. I Ndumi yibūkīle panja. Kilikyōsa kitēndekīsyē lilino, ukugūlīla. I Kipanga kifungiligwe ukusōsigwāpo. Ababībi bo bikubōmba mbubībipo ukukinda. Ifipānga fisile ukuya fyabukipangapo ukukinda. Abikemo bikwisa kifukipo kwa Kyala. Ifikungilwa fya Mbepo fikwanda ukubāsania na fibugutila ifinini. Uswe tuli nkabalilo ka bumalikisyo. O, une nduganile ulwimbo lula ulu uswe twālisibile ukwimba mu kipanga.

Une ngukētēsya ku bwīse bwa lila ilisangalufu
 ilisiku lya Fyīnj'elifu,
 Akabalilo kāko u Ntwa gwītu unsayigwa
 isakwīsa nu kunyaka u Nsingilīgwa Gwāke
 ugwākugūlīla;
 O, indumbula yangu yikukūta, yikūmilwa kuli
 ilisiku lyakwābuligwa ukunoge,
 Akabalilo kāko u Mpoki gwītu
 isakugomokelāga ku kīsu kangi.

⁴⁷ Ukugūlīla ku sala yila! Lilino, muntu gwa 5 kangi amanandi ga 5, uswe tukwaga, mu kamanyisyo kitu ka pabutasi, ukuti uswe twāyobile isya Ntabuli u Gwabukamu yula, iki uswe twāsyāgéne āli Kristi. Twalyēgelile icyēne mōsa na Ruti: Ruti ikwinogona; Ruti ukubōmbela; Ruti ukutūsya. Ukwinoogona, āli kwitikisigwa; ukubōmbela, ukwitēndeka mwene ukuya gwākwitēndekesyā, ulwikēmésyo; kutusya, āli nu Mbepo Mwikemo, mpaka u Lusekelo lwa Bwēgi bwālīsīle. Bo bumogi buki!

⁴⁸ I Kipanga kikwisa ukwisila mwa Yohani Wesley, ukwitikisigwa, pamo. . . Martin Luteri, ukwitikisigwa; ukwisila mwa Yohani Wesley, ukukemesigwa; ukwisila mu Pentekosti, ulosyo lwa Mbepo Mwikemo; kangi lilino, ukutusya, ukugūlīla u Kwisa kwa Ntwa Gwāke. Nubupelelesye!

⁴⁹ Ugwītu Ntabuli Gwabukamu, abakulumba baali batalusye akabalilo kako abene balinkolile Umwene Kang'osi, kifuki

ukuya Ngalamu, ukuya ndongi. Umwene āli Kang’osi, umwe mumenye, na Buku umfungiligwe-kahano-na-kabili. Akabalilo kākō Buku ālyēgigwe, imbombo yakwimila pakati yamalike.

⁵⁰ Lilino, mu ntu gwa 3, i Kipanga kyābūkile mmwanya, lōli lilino ubutabulo bukusetuligwāga, mumo i Kipanga kyātabuligwe—kitabuligwe, u busetuli bwa iki kyābonike pala mu ngulilo ya Kipanga. Muketile, i Kipanga kikīndile, polelo Umwene lilino ikunāngisya, muntu gwa 5, mūmo Umwene ābombile ikyene, iki kyabonike pa buyo, mūmo Umwene afūngilile i Kipanga ukusōsyapo. Ubusetuli bwa Ngamu Yake; ulosyo lwa mmisi, ukubombela Ingamu Yake; Ubumi bwa Syepwa; somma gehena ugwa Syepwa; uluyungu lwa liyoka; Bwasypwa ubuponesigwe; fyōsa ifimanyisyo ifikulumba, ukusūnguligwa-ngāni kwa Kipanga iki kyasetuligwe ku Kipanga. Umwēne ikunāngisya mūmo Umwēne ābōmbile ikyēne.

⁵¹ Lilino ugwītu Unkamu ikupigwa nkiboko u Buku umfungiligwe-kahano-na-kabili Buku gwa Butabulo ukufuma ku Mwenenakyo ugwapabwandilo. Ameni! Yuyo āli, uswe tukwaga, āli gwapabwandilo Mwenenakyo? Kyala Mwene. “Kangi u Kang’osi alinkwisa kangi alinkwega i Buku ukufuma ku kiboko ikililo ikya Umwene uyu ālitugesye pa Kikota.” Ngimba aali ywāni Kang’osi? U Ntabuli, u Ntabuli Nkamu gwitu, u Nkamu ku Kipanga, Uyu isile kangi alinkuntabula Israeli.

⁵² Lilino uswe tukufikaga mu ikyo ulubunju ulu. Israeli aatabuligwe, loli ikyene kikaabombeligwe ku bene, panongwa yakuti abene baalimpikile Umwene. Lōli, i Kipanga kyālyāmbilile ubutabulo bwābo, kangi Umwene yo Nkamu Ntabuli gwītu. Bo mūmo Boasi afimbilisigwaga ukuntabula Naomi, ukuti umwēne āmmwege Ruti, u m’Moabu, u nhesya, u Gwapānja, momūmo Kristi ātabwile Israeli, ābōmbile ubutabuli, kangi bwāpikigwe.

⁵³ Umwe mukukumbukila ubuswe, ukuti unnyambala ātusuligwe, iki une utubalilo tumo nguyoba? Nkabalilo ka bwīte bwabenenabene, akabalilo kākō...Umwēne āli nnyāmbala unnunu. Umwēne āli nsitabusobi, kangi abēne balinkummwaga umwēne ntobesigwe. Palema nalinga, umwēne ātobesigwe mu njila, ukuti umwēne ābopileko nkabalilo ka bwīte. Kangi abēne bālimmwāgile umwēne ukuya ntobesigwe kangi bayaga pakuntusulila umwēne. Kangi u nnyāmbāla yumo ābūkile kwa Pulezidenti Lincoln nukuti, “Tāta. Lincoln, uyu yo nnyāmbāla gwa Kikristi. Umwene ali nu lutende. Undumiana, une mmenye abandu bake. Umwene ali itolo nu lutende. Umwene akasanusyaga ukufulasya nakumo. Umwene alinkubopa kula.” Alinkuti, “Tata. Lincoln, ikyēne kili mmaboko gāko. Ugwe gwe mwēne ntiga uyu abagile ukunswa umwēne.”

Tata. Lincoln āpĩmbĩle akayabo ka kalatasi na kasĩmbĩlo kāke, kangi āsainile, “Nswaga uyu *Gwakuti-na-gwakuti*. Abraham Lincoln.”

Umwene alinkubopela ukugomokela ku minyololo, kangi umwene alinkuti, “Apa ikylene kili. Une ndinabo ubuswe bwako.”

⁵⁴ Kangi unnyambala yula alinkuti, “Une ngukanaga ukukiketa ikylene. Ikyene angali kili ni kimyato ikinywamu pa kyene. Ikyene angali kikuya kilikyosa. Ugwe itolo kugela ukumbelela une ukuya luseko. Ikyene akaya yo Abraham Lincoln. Aligwesa abagĩle ikusaina ingamu yake. Lōli ikyēne kyābagĩle ukukalatastisigwa ni fungilo yāke, na fyosa bo ifyo, linga ikyēne kikufumila ku mwēne.” Kangi unnyāmbala yula alinkunsōnga umwēne; palema nalinga u nnyāmbala gwa mminyololo yula inogonaga umwēne āpulāg’isunga, kangi itolo alinkwēnda ukusōkapo.

Ulubunju lwa kilabo, umwene atusulilĩgwe. Kangi akufuma pāpo umwēne ātusulilĩgwe, polelo bwālipu ubulōngi bwa mbolōngelo bwa kukiyabo, panongwa yakuti Abraham Lincoln, isala malongo-mabili-na-mana bo akāli ukutusulilĩgwa, asainile ingamu yāke ukuti unnyāmbala uyu āhobokelĩgwe. Kangi polelo isikali yālintusulile umwene, mulimosa. Polelo fiki? Polelo ubulōngelo bwakiyabo bwa United States, bulinkuti, bulinkwisa ku lĩnogóno ili lya mabulōngelo Gakiyabo, bulinkuti, “Ubuswe bukaya buswe pene pāpo ubwēne bubagile ukwāmbililigwa ukuya buswe.”

⁵⁵ Kangi Yeso ātabulāga Israeli ku Kalvari. Loli ulwene lukaali luhobokelo ku bene, panongwa yakuti abene bakālyambilĩle ikylene ukuya luhobokelo. Lōli, mu kimanyisyo kyĩtu lilino pa milungu malongo-mahano-na-mabili igi, uswe tukusyāga abēne bisile ukugomokela nukwāmbilĩla ubuswe bwābo. Lōli, Umwēne ātabwile i Kipanga, polelo uswe tuhobokelĩgwe panongwa yakuti uswe twāmbilĩle i Lilopa lya Yeso Kristi ukuya buswe bwitu.

⁵⁶ Lilino, uswe tukwaga ukuti Umwene āli Ntabuli Nkamu gwitu, kangi Umwene ālyēgile u Būku ukufuma ku kiboko kya gwapabwāndilo Mwenenakyo. Ikyene kyo kikalatasi kya bwenenakyo ku butabuli. Uswe twākyāgile ikyo. Umwe mukukumbukila ukufunda kula? Ikyene kyo kikalatasi kya bwenenakyo kya butabuli. Ikyene kyo kikalatasi kya bwenenafyo ni kyene, ifi Kyala ālōndile u bumi ku bufwe, mu ngunda gwa Edeni. Polelo, Yeso, umwikemo Yula, aafwile nukupimba ikikalatasi kya bwenenakyo, kangi ābagile ukubongotola i Fungilo, ukusetula iki kyāli mu Syene; nukupa i kilingo, iki kyāli kya Mwēne, ku bāndu Bāke. Būmi Bwasyēpwa, ubu Umwēne ālingile ukwisila mukubōmba ikyo, Umwēne ākĩndile u Būmi Bwāke Bwēne kunyuma panja, pa Kalvari,

kangi nukututapulania ikyēne pakati pa uswe ukwisila mwa Mbepo Mwikemo. Amen! Nayumo u mūndu (nasiku) abagile ukwisa nukwinogona isya lugano ulu lula lwāli, iki Umwēne ābōmbīle!

⁵⁷ Sētano, unkolelela akabalilo kamo panongwa ya bugwano ku ngunda, ikupinyigwa nukusopigwa mu Nyanja ya Moto. Amasiku Gake gamalike.

⁵⁸ Yeso, mu Nongwainunu, āli na mapalo mana. Uswe twākōlīle ikyo. Mwanundumiana gwa Davidi, gwakilingo ku Kikota; Mwanundumiana gwa Abraham, umpigwa gwabunyafyāle; Mwanundumiana gwa mūndu, gwakilingo gwa kīsu; Mwanundumiana gwa Kyala, gwakilingo ku findu fyōsa. U kyābupi gwabunyafyāle!

⁵⁹ Mu Lwitikano Ulukūlu, ubukabi bakābagīle—bukābagīle ukukoleleligwa pabutali kangi mma ukukinda ifyinja malongo mahano. Ikyene kikābagīle ukōmoligwa ukufuma ku mwenakyo ugwapabwandilo loli ifyinja malongo mahano. Kangi pisiku lyamalongo—mana Umwēne alinkuhōmba untengo. Pa lisiku lyamalongo—mahano, ubutabuli kangi amaka aga gāli ga Kipanga, aga gāyongesigwe mu ngunda gwa Edeni, gātābulīgwe kangi, nukutumigwa kwa uswe ukwisila mu lōsyo lwa Mbepo Mwikemo, pa lisiku lyamalongo—mana.

⁶⁰ Polelo uswe twāpīmbīlepo iki, ikiniemba. Uswe twāsālīlepo ifiniemba, mumo fikuti ikiniemba iki kyāpēgīgwe ku kiboko Kyāke. Mūmo fikuti Yeremiya, mwa Yeremiya 32:6, untāni gwāke, Hanameel, ālindekīle umwēne ikilīngo kimo. Kangi abēne bābūkāga mbutumwa. Iki, uswe tukubūkāga ngamo, nu mwēne, ulubunju ulu: ubutumwa. Kangi ikyēne kyakyūngīgwe mu ndeko ya mfu; kikubonesya kuko a maka ga Kyala, kangi ifyakuniemba ni fyambutitu fya Kyala, fikumanyīgwa, mu ndumbula. Ulubātiko lwitu lwa butabuli, lulalula ukuya lukyūngigwaga mu ndeko sya mfu, i Ngamu ya Yeso nu busetuli.

⁶¹ Uswe tukusyāgānia ukuti iki kyāfūngilīgwe nu Fungilo Sihano—na—sibili, kangi i Fungilo yiliyosa yaniembeteligwe ukusyūngūtīla. Kangi bo ubusetuli bukwīsa panja, Umwene alinkuwāba i Fūngilo, kangi ukwābula iki nukubala iki i Fūngilo yila yāyobile. Polelo Umwēne alinkwābula iyingi ingōnge, i kiniembigwa, kangi nukubala iki i Fūngilo yila yāyobile. Ukwabula ingonge yila, ukukwābila iyēne panja nukukēta iki i Fūngilo yāyobile, kangi iki u busetuli bwāli. Ikyo kyo katikati iki i Fūngilo Sihano—na—ibili, isi uswe tukubūkāga ngamo lululu, uswe tukusūbīla, ikyo kisakubōmba. Yiliyōsa i Fūngilo, akabalilo kako ikylene kisosigwe ukufuma mwa Buku, kisakubāluligwa, kangi ikyo kisakunangisyaga katikati iki kyābonike.

⁶² Uswe tukusyāgānia ukuti silipo “ihano—na—ibili,” fihano ndubatikano lwa butabuli. Ihano yo mbalilo. Kangi filipo

fihamo-na-fibili fihano: Fungilo Ihano-na-fibili, i Mbepo Sihano-na-sibili, a bāndumi bahano-na-babili, i Ngangabwite Sihano-na-sibili, kangi i ngulilo sya kipanga ihano-na-sibili. Popāpo, umwe muketile, i fihano-na-fibili fihano lyo lipyāna. Fihano lyo lipyāna, kangi fihano-na-fibili fyo bupelelesye. Polelo ikylene kyo itolo nubupelelesye kikubopa katikati, muketile. Umma ndaga.

⁶³ Bo mūmo, i Fungilo yiliyosa yibongotwike mu Lisyu lya Kyala, yikusetula ku nnyambala gwa ngulilo, yo ngulilonki uswe tulimo nu bumi, u mbepo gwa ngulilo, i kipanga kya ngulilo. Busetuli 10, ku bumalikisyo, uswe tukwaga akabalilo kākō i Fungilo ya bumalikisyo yābongotolígwe, uswe tukwaga u Gwandumi imile ni kilundi kimokyene pa kisu, kangi kimo pa nyanja, na maboko Gake mmwanya ku Mwanya, kangi ikipingafula pamwanya pa ntu Gwāke, ukulapila pa Mwēne uyu mūmi bwila na bwila, ukuti akabalilo kamalike, akabalilo kākō i Fungilo ya bumalikisyo. Kangi ugwe kugūlila mpaka uswe tufikege mula mu Fungilo sila nukukéta kūko i Fungilo yila yiliko.

Ukufuma pāpo ugwe kwāga imilungu malongo-mahano-namabili gya milungu, polelo kēta kūko i Fungilo sili, “Akabalilo kamalike,” ubutabulo bumalike, Umwēne yo lilino Ngalamu kangi Ndongi. Umwene yo Mpoki gwako ulubunju ulu, loli ilisiku limo Umwene isakuyaga Ndongi gwako.

⁶⁴ Ilinandi lya 8 mpaka lya 1 . . . lya 14 lya ntu gwa 5, likusetula akabalilo ka Kang’osi ukwiputigwa, fyosa-fibili ku Mwanya na mu kīsu; u Būku gwa fungilo-ihano-na-ibili, u Kang’osi umfwāne, u Ntabuli Nkamu. Kangi ukufuma ku linandi lya 8, mpaka ku lya 14, a Bāndumi bikummwiputa Umwēne, abakulumba bikummwiputa Umwēne, i Fipeligwa ifyabumi fikummwiputa Umwēne. Kangi Yohani alinkummwiputa Umwene fiyo mpaka umwene alinkuti, “Ikipeligwa kilikyosa ku Mwanya, nkisu, ikya mkati mwa kisu, kyāpilīke une nguyoba, ‘Sayo, lwimiko, maka, amahala, gabagiile ukuya kwa Kang’osi.’” Akabalilo ka kwiputula Kang’osi gwa Mwalafyale. Lilino, i Kipanga kibukile, kumbukilaga.

⁶⁵ Lilino unko uswe tusanukile kwa Danieli, kangi untu gwa 9, kangi ilinandi lya 1 ukufika pa lya 3. Kangi polelo uswe tukwegaga lya 20 ku lya 27, panongwa yakuti ulu lo itolo lwīpūto lwa Danieli. Une ngulōnda umwe ukubala iki ukwāndisya kangi ukwāndisya, ukukīnda undungu, lilino, mpaka umwe mukukupilikisya ikyēne.

Nkyinja ikyākwanda kya Dariyusi u mwanundumyana gwa . . . uluyūngu lwa ba Medesi, uyu yo āli mwalafyāle pamwanya pa butwa bwa baKaladiya;

Nkyinjia ikyākwanda kya u bulagili une Danieli . . . - pilikīsyē, nāpilikīsyē ukwisila mmabūku ukuti imbalilo ya . . . ifyīnja, kūko fīfyo i lisyu lya Kyala lyālisile kwa Yeremiya u nsololi, ukuti umwēne ābagile ukumalīsyā ifyīnja malongo-mahano-na-mabili mbusame bwa Yerusalemu.

Lilino (i kyakukōnga) une ndinkutēga i kisyo kyāngu kwa Ntwa Kyala, ukulōndesyā mu lwīputo ni mbyēlesyo, kangi ukusitakulya, kangi imigunila, kangi imifwāndilo:

. . . Une ndikwīpūta kwa NTWA . . . Kyala, nukutendeka ululato lwangu, . . .

⁶⁶ Kangi nkyeni kangi nkyeni umwene ikubuka, mpaka lilino uswe tukufika ku linandi lya 20. Ukupoka akabalilo, abāndu bimile, une ngulōnda umwe ukwisa ku lya 20, mpaka uswe tukufikaga pāsi lilino ku—ku linandi lya 20.

Kangi bo une nāyobāga, nu kwīpūta, kangi ukulāta ubutulanongwa bwāngu kangi ubutulwanongwa bwa bāndu bāngu Israeli, nukwālika imbyēlesyo syāngu pankyeni pa Ntwa Kyala gwāngu panongwa ya kyāmba ikikemo kya Kyala gwāngu;

Lōli, bo une nāyobāga mu lwīpūto, yōpe nu nnyāmbāla Gabrieli, yūyo une nālimbwēne mu mboniboni ku bwāndilo, ukwānda . . . āpelile ukupululuka mbibimbibi, ukumbalamsya une kifuki akabalilo ka likemo lya kunamayolo.

Kangi umwene alinkummanyisya une, kangi alinkuyoba na une, kangi alinkuti, O Danieli, Une lilino nīsile pānja ukukupa ugwe ubumang’anyi kangi ukupilikisya.

⁶⁷ Bule linga uswe twābagile ukuya itolo kula! Ngimba Umwene ammwāgaga bulebule umwene? Ndwiputo.

U Gwāndūmi, “u nnyāmbāla.” Umwe kētésya, umwēne ālinkōlile Umwēne, “u nnyāmbāla.” Kangi ukuya gwa . . .

Kangi ku bwāndilo bwa mbyēlesyo syāngu u lulagilo lulinkwisa pala, (kangi lwālisile kula ukuti umwēne abūkége), kangi une nīsile ukukunāngīsyā ugwe; kabuno ugwe ugānigwe fīyo: linga . . . polelo pilikisya i kindu iki, kangi inogonela i mboniboni iyi.

Imilungu malongo-mahano-na-mabili gibikīgwe pa bāndu bāko kangi pa kāya kāko akikēmo, pamo akāya kāko, ukumālīsyā ingilānio, . . . ukupēla ubumalīkīsyā ubwa butulwanongwa, kangi ukupēla ulusayano panongwa ya bōnāngi, kangi ukutwālamu u bugolofu bwa bwilabwila, nukumyatika imboniboni nu busololi, nukōnelēla u Mwīkēmo unkinde.

Apo yilipo inongwa ya katāndātu iya kwisa Kwake. Lilino ketesya.

Lilino, polelo, *manya lelo kangi pilikisya*, (lilino pilika) *ukuti ukufuma kukusōka panja kwa lulagilo ukupyanikisya nukuyēnga Yerusalemu kwa... Mesiya u Nsōka isakuyaga imilungu mihano-na-mibili, ... malongo-ntāndatu kangi imilungu mibili: kangi ingindi sisakuyēngigwa kangi, kangi ifibumba, mōpe ntubalilo utwabutulwe.*

...ukufuma pa milungu malongo-ntandatu ukongelelāpo imilungu mibili isa u Mesiya ukutumuligwa, lōli komma panongwa ya mwēne: kangi abāndu ba nsōka aba bisakwisa—u nsōka wyu isakuwisaga... ukōnanga akāya na kubwikémo; kangi ubumalikisyo bwāke bwisakuyaga nu mōgésyo, ... ku bumalikisyo bwa bwite imbalanikano syo sisimikisigwe.

Kangi umwēne isakusisimikisya u lwitikáno (pilikisya) na bingi ku ndungu gumogwene, gumo gwa imilungu malongo-mahano-na-mabili gwa imilungu igi: kangi pakati pa ndungu gula umwēne isakupela ilikemo ni... kyabupe ukwīma, kangi panongwa ya kubalanila-mōsa kwa ikyāmwīko umwēne isakutendéka akēne ukuya kasāmigwe, kōpe mpaka kubupyūto, kangi kila kimikigwe kisakōneligwāga pa buyōngigwe.

⁶⁸ Lilino, apo po kilipo ikimanyisyo kyītu kuli ngomano itatu, ina, ihano, kilikyosa iki u Ntwa isakusetulaga. “Malongo mahano na mabili ga milungu.”

⁶⁹ Lilino, une ngusuma Doc, linga umwene ikubōmbāga, ikilo iki, ukubika ikibolodi kyāngu pala, ukuti une mbagile ukukungw’ala ikyēne mōsa. Une ndikulonda umwe ukupondwa ikyene. Lilino umwe mukufimbilisigwa ukufunda na une, nukufunda mbusolofu, pamo umwe mwisakukipondwa ikyene. Kangi une ngulonda ukusīngūla ulwēne panja apa pa bolodinditu, kangi polelo umwe twālaga ifisimbilo na kalatasi nukusimba amasiku aga, utubalilo utu, na fyōsa fya ikyēne.

⁷⁰ Lilino, imilungu malongo-mahano-na-mabili gya ndungu gikwanda (lilino ega iki) ukufuma pāpo i Kipanga kyegigwe panja. Lilino, aligwesa ikupilikisya ikyo, yoba, “Ameni.” [Ikilundilo kikuyoba, “Ameni.”—Nsimbil] Lilino, ukufuma pāpo i Kipanga kyegigwe panja.

⁷¹ Busetuli 6:1, ku Busetuli 19:21, ikulūngisigwa ni milungu malongo-mahano-na-mabili ga milungu, polelo uswe tukufimbilisigwa ukwima nukulīngānia, bo uswe tukāli ukubūka pabutalipo. Uswe tukufimbilisigwa ukwima nukulīngānia nongwa ya fiki malongo-mahano-na-mabili ga milungu. Panongwa yakuti, linga ugwe utikubōmba,

ugwe kwisakupōndwa i Fungilo sila, ugwe kwisakupōndwa i Ngangabwite sila, ugwe kwisakupōndwa i Nyāngabya sila, i Mbungo sila, sila sitatu imbepo inyali sila silīti bo fyūla, i Soka sitatu sila, ukukagigwa pānja kwa nyīfwīla ingesefu, u nkīkulu mu lisuba. Ugwe kwisakupōndwa ikyēne kyōsa, linga ugwe utikubōmba, 'nongwa yakuti ikyēne kikuboneka pa buyo papapa apa mu ndungu gwamalongo-mahano-na-mabili. Apo po pāpo ikyēne kikuboneka pa buyo.

⁷² Lilino, unsololi Danieli āli mu Babuloni ku fyīnja malongo-ntāndātu-na-lwele. Umwe mwe mukulonda ukubopesya ifyakwandisyamo kunyuma, nukwipokela mwībene kamo ka kabalilo, ukuti une nafīmbilisigwāga uku—ukwēnesya ikyēne mōsa. Ifyinja malongo-ntāndātu-na-lwele! Umwēne ābūkīle ku butumwa mu B.C. 606 kangi akabalilo kāko imboniboni yālīsīle ku mwēne āli—āli B.C. 538. 538 ukufuma ku 606, kikulekako malongo-ntāndātu-na-lwele. Ifyinja malongo-ntāndātu-na-lwele umwēne āli mu Babuloni, pakati pa basitakyala, kangi pōpe āli nu bupōnjoli. Amenī. Uswē tukabagīla ukwitūgāsya isala.

⁷³ Lōli umwene afumile pakuya nkati mulamula, kisita nayumo lōli abīnake batatu, kangi bala mfiyabo ifikīndane fya kitangalala. Lōli, Danieli, imīle mwēne na Kyala, ākolīle ubupōnjōli ku fyīnja malongo-mahano-na-limo-na-lwele. Inogona isya ikyene! Une ndikulonda ukwanda ukulumbilila, panongwa yakuti iki kibagilile ukuya Ndumi ya kumanyisya. Lōli, ifyīnja malongo-ntāndātu-na-lwēle, umwēne ākyūngīle ubupōnjōli kangi akābwāpulgīwe, pankyēni pa Kyala; kisita lōsyo lwa Mbepo Mwikemo, kisita Lilopa lya Yeso Kristi ukupela ubwimililapakati pa mwene; itolo ni lilōpa lya ngambako, kangi imbene, kangi ingwāta, iki umwene afimbilisigwaga ukupa isyakusofu, panongwa ya nyiho syabapanja sya kisu kila. Abēne bālyēgīgwe pāsi pala. Yeremiya āsolwīle isya bēne, ukuti abēne bābūkāga pāsi.

⁷⁴ Lilino, Danieli, o, mwe, umwene alinkwanda ukuketa ukuti akabalilo kakwisaga kifuki, mumo uswe tuyilile umwisyugu. Danieli ikwānda uku “syāgānia,” umwene alinkuti, “ukwisila mu kubala kwa mabuku.”

Kangi nkyīnja kyakwānda kya u bulagili bwa . . . Daniel . . . mu bulagili une Danieli nasyāgenie ukwisila mmabuku imbalilo ya . . . ifyīnja, polelo . . . i lisyu lya Ntwa lyālīsīle kwa Yeremiya u nsololi, ukuti kikufimbilisigwa ukufwanikisigwa ifyīnja malongo-mahano-na-mabili mu . . . ubusame bwa Yerusalemu.

⁷⁵ Yeremiah, mu B.C. 606, asololwile, panongwa ya mbibi syabo kangi ubusitakyāla, ukuti abēne bikuyaga fyīnja malongo-mahano-na-mabili.

⁷⁶ Umwe mukukumbukila, ālipo unsololi uyungi ālisile mmwanya mu lisiku lila. Une ngabagila ukukōléla ingamu yāke pa kabalilo aka. Une mbagile ukukōla ikylene kwa umwe mu—mu maminiti manandi, linga une mbagile ukukēta kunyuma ku kabalilo. Loli umwene alinkwisa pala nukuti, “Yeremiya, ugwe uli nsobi. Kyala ikukyungaga itolo Israeli pāsi pala ku masiku mingi gakuti, ku fyīnja fyakuti, kifuki fyīnja fibili.”

⁷⁷ Yeremiah alinkuti, “Mo mumo kiyege ikylene. Ameni.” Umwene alinkuti, “Loli gulila panandi. Unko uswe umwe na une twikētésye mōsa na yumo nu nnine, ukuya basololi.” Umwēne alinkuti, “Kumbukilāga, bālipo bala bābo bāsolwile pankyēni pa uswe, kangi abēne bāyobāga ifindu ifi fyāli fisobi. Kangi Kyala ābombile na bēne ukubūla ifindu ifisobi. Popāpo, unko uswe tuyege basisimikisye. Loli u Ntwa Kyala ambulile une kula filiko ifyinja malongo mahano-na-mabili tāsi.”

Kyala alinkuntika unsololi unsyobi yula, nukwēga ubumi bwāke ikyīnja kila kilakila, panongwa yakuti Kyala ātalile ālimbūlile unsololi ugwanaloli uyu ukuti fyālipo ifyinja malongo-mahano-na-mabili.

⁷⁸ Kangi une ngulōnda umwe ukukētésya mūmo Danieli, napāpo āli nhesya, napāpo asōsigwepo ukufuma ku bāndu bāke, āsosigwēpo ukufuma ku kipanga kyāke, kisita nu bubōmbelo bumobwene bwa kipanga, kisita kipanga ikyakubūkako, kisita nyimbo silisyōsa ukwīmbigwa lōli isi umwēne imbaga mwene, pakati pa fyosa ifi, akāli akoleléla ku iki u nsololi yula āyobile. Ameni! Ameni!

⁷⁹ Nakimo ikipanga ukubūkako, nayumo ugwa kulilanila nagwe; aligwēsa abūkāga ku matempeli abapanja, aligwēsa iputāga ififwāni fyābo. Kisita nyimbo sya Kikristi; nayumo ālitike ikindu kilakila iki umwene aabombile. Kangi mu fyinja malongo-ntāndātu-na-lwele, ukufuma ku ndumiana untubwa gwa kalongo-na-fibili, ifyinja kalongo-na-fina mbukusi, akabalilo kāko umwene ālyēgigwe pāsi pala, umwene alinkwikolelela gwabwanaloli kwa Kyala; kangi aapilikisye nu nsololi gwa Yeremiya ukuti amasiku gāli kifuki pakufwanikisigwa.

Mūmo ikyo kyābagile ukusoka indumbula ya nsololi gwanaloli aligwēsa gwa Kyala umwisyugu, ukuti uswe tukukēta kunyuma nukukēta iki u nsololi uyu āyobile, nukumanya ukuti uswe tuli nkabalilo ka bumalikisyo.

⁸⁰ Umwene alinkuti, “Une ngupilikisya na mabuku aga Yeremiya, unkundwe gwangu, fingi, ifyinja fingi ifi fikindilepo, āsolwile ukuti Israeli ayaga pakusyala kuno ifyinja malongo mahano na mabili. Kangi akabalilo kala kali kifuki kafwene.” Kangi umwene alinkwipela mwene ukuya itendekisye. Kangi umwēne alinkukōlela ulupīkafindu, kangi umwēne alinkwikemesya mwēne, kangi akabalilo kāko...imifwāndilo

ni kigunila, nukukibika ikyene pantu gwāke, kangi alinkubūka ku kupik'ifindu nu kwīputa, ukupilikisya isya lisiku nki abēne bītugasya ngamo.

⁸¹ Kangi linga Danieli, unsololi gwa Ntwa, aabagile ukwangala na mabuku ga Yereimiya, nukuntwala umwene ku buyo bo ubu; ukuti yōpe Israeli ikusōka panja, bōsa ba abēne būmi, bāsōkāga ukufuma ku Babeloni, ukubūka ukugomokela ku kīsu kyakukāya, kyābagile ukumpela umwēne ukupik'ifindu ni kigunila ni mifwāndilo. Ko kukindapo kuki ukwene kubagile ukubomba ku Kipanga kya Kyala gwabumi, ukumanya ukuti akabalilo kakusima panja kangi katisakuyaga kangi'mma; kangi u Kwisa kwa Ntwa Yeso Kristi, kangi u Fyinj'elifu unkulumba itendekīsyē ukwīngila! Ngimba uswe tubagile bulebule ukutāga akabalilo kaitolo, ukukin'injuga, ukōgēla lōsa pa Ndungu, nakamo akabalilo kuli u Ntwa? Itolo ukubopa pāsi. . . Linga u ntimi ikuḡyoba pa kindukimo ikīngi iki ugwe utikulōnda, ugwe ukusumuka nukusōka panja. Kangi linga i—linga i kipanga kikukolelela kabalilo katali fiyo, fiki, ugwe—ugwe, ugwe guli—ugwe guli nsitakwīkutila. Kēta ku bwitugasye bwitu. Kēta iki uswe tukubomba.

Fwanikisya u bumi bwitu nu nsololi yula. Unnyāmbala yumoywene, mu kitangalala kyōsa, ni kipanga nakimo ikyakubūkako, kangi nakimo nakumo kubūngi ukubūkako. Ikyēne kyabongotoligwe pāsi nukōkigwa pāsi; akāya kake, abāndu bāke bāli batumwa. Ifyinja malongo-ntāndātu-nalwele! Malongo-ntāndātu-nalwele, malongo-ntāndātu-nalwele-na-kimo, malongo-mahano-na-mabili; umwēne āli ni fyinja fibili fisyēle. Polelo akabalilo kako umwene andaga ukubala mwa buku nukuketa ukuti akabalilo kakwisaga kifuki ukufwanikisya, kikufwanikisigwa, umwene alinkubuka kwa Kyala mu lwiputo, ukusyagania isya ikyene.

⁸² Ko kabalilo kaki! Ngimba uswe tukubomba fiki? Akabalilo kako, “Ifikolo fikubongotoka; inyanja yikubuna; indumbula ya bandu sikutoligwa panongwa ya lutēnde; ifuluganikano isya kabalilo.” Ifindu fyosa ifi, ilisimbo lya kiboko pa kibumba. Ukubongotoka kwamaluko-ga-bandu; u luko losa lwa bubībi lukukindilila nkisu kya pāsi; kangi ifyakutatikana, kangi ukulwa, ni nganikano. Kangi ifilwilo fitulikigwe mbutulikilo, kala kamokene akanini akīsu nu bunywāmu bwa Cuba pāsi apa kabagile ukubongotola ikīsu mu maminiti kalongo. Kangi abēne ukutātikana na yumo nu nnine, abanyāmbala abasitakyala bābo batikumanya umma Kyala kangi batikumanya umma amaka Gāke.

Kangi u Mbepo Mwikemo mu Kipanga, ikwendendeka pakati pa Basaligwa, ikwinangisya Mwene ukuya mumi ku fyinja maelifu mabili, ukuti Umwene yo yuyo mmayolo, umusyugu, na bwilanabwila. Ngimba uswe tubagile bulebule ukwitugasya bōlo? Ngimba tubagile bulebule itolo ukubōpa

pamwanya pa icyene? Akabalilo uswe twenesyaga mōsa, ukukētesya kuli yila ingulumba isala kasegelile.

⁸³ Lilino, umwēne ābalile mwa Yeremiya, untu gwa 25. Unko uswe tusanukile kula mu Yeremiya, unto gwa 25, nukubala iki Yeremiah afimbilisigwaga ukuyoba. Naloliloli, unko uswe twānde pa linandi lya 8, panongwa yakuti ilyēne lyo. . . Une ngulōnda umwe ukuya basisimikisye ukwēga ilyēne. Ilinandi lya 11 lili pāpo une nāsīmibile pāsi apa ukubala, lōli unko uswe twānde pa linandi lya 8.

Polelo isi syo ikuti u NTWA ugwa kilundilo; . . .

Une itolo nkiganile ikyo. Akabalilo kako une mbagile ukupilika u nsololi ikwima na ISI SYO IKUTI U NTWA KYALA, nkundwe, ikyo kyo kyene. Kwa une, isyo sikumasya isyene. Isyo syo syōsa sya icyene.

. . . isi syo ikuti u NTWA ugwa kilundilo; Panongwa yakuti umwe mukapilika a masyu gangu,

Keta, Une nisakutuma nukwēga ifikolo fyōsa ifya kulūlu, ikuti u NTWA, kangī Nebukadnezara u mwalafyāle gwa Babuloni, ugwāmbombo gwāngu, nukubawāla abēne kangī. . . ukulwana ni kīsu iki, kangī ukulwana na bitūgali bala mula, kangī ukulwana na fyōsa i fikolo ifya kusyūngutula, kangī une nisa lōsa ukubōngotola abēne, . . .

Kumbukilaga, abēne bāli basaligwa ba Kyala aba Umwēne ikuyobelapo. Bala bakāli basitakyala mma. Bala bāli bākipānga.

Ukongelelapo Une nisakwēga ukufuma ku masyu ga lusekelo, . . . a masyu ga buhobofu, (itolo mūmo uswe tulinafyo umwīsyugu, fyōsa ifya tyonga-tyonga, Pūsi kangī Elvis,) kangī, o, i lisyu lya nnyambala, . . . i lisyu lya njuni. . . pamo, u nsingiligwa, ndigi, a kōgo ka kisyēlo, . . . u lumuli lwa kāndulo.

Kangi i kīsu kyōsa iki kisakuyaga kiyōngigwe, . . .

Pilika u nsololi yula ikukūta mōsa, “I kīsu kyosa iki kisakuyaga kisāmigwe!” Kangī komma ukwēgeléla u gwambombo unkulumba gwa Kyala, lōli une ngusolola ukuti ikīsu kyōsa iki kisakuyaga kiyōngigwe. Kyala isakufundaga ikikolo iki panongwa ya mbibi syake. Linga Kyala akābagile ukundeka Israeli, abasaligwa Bāke, u Luyūngu lwa Abraham, aba Umwēne ātēndike u lwītikāno nu lufīngo nabo, linga Umwēne akābagile ukubaleka abēne ukubūka itolo nu bubomba-busobi; palema nalinga abēne bāli biputipūti ku kikōngoti, bāli ni fipānga ifikulumba, kangī abapūti, na ba rabbi; loli panongwa ya bulogwe ni findu pakati pa bene, kangī Kyala apelile abene ukufunja ifi abene baabyele, momūmo uswe tukukyagaga icyene. ilinandi lya 11:

*. . . ikĩsu kyōsa iki kisa kuyaga kisāmigwe, kangi . . .
ubuswīgisyē; . . .*

Ikyo kyo, aligwesa itolo ikukēta nukuyoba, “Pala abene balipo. Abene bāli bakulumba fiyo. Bakēta abene lilino.”

*. . . kangi ifikolo ifi fisakumbombelaga u mwalafyale
gwa Babuloni ifyinja malongo mahano na mabili.*

Ako ko kabalilo ka būmi. Ako ko kabalilo kāko ugwāko unkāngale, unsayigwa ugwaiyolo māma āli gwammaboko. Abēne bāli nkati mula kisita Kyala, kisita kipanga, kisita lwĩmbo, kisita kalikōsa, ku ngulilo yōsa, mpaka yōsa yila ingulilo yakōnanga yafwile mōsa.

*Kangi ikyēne kisa kwīsa ukuyako, akabalilo kāko
ifyinja malongo-mahano-na-mabili fifwānikisigwe,
ukuti une nisakufūnda i kitangalala kya Babuloni,
kangi ikikolo kila, syo ukuti u NTWA, panongwa ya
butulwanongwa bwabo, kangi i kĩsu kya Bakaladiya,
kangi nisakukipela ikyēne ubusāme bwabwila.*

Kangi une nisakutwālāga pa kĩsu kila gōsa amasyu gāngu aga une mfumwīsye ukulwana ni kyēne, fyōpe na fyōsa ifi fisĩmbigwe mwa būku uyu, iki Yeremiya abōmbile asolwile ukulwāna na kyōsa ikikolo.

*Kabuno ifikolo fingi kangi abanyafyale abakulumba
bisakubabombelaga bene—bene ba bala bope: kangi Une
nisakupyānikisya . . . ukufwāna ni mbombo syābo, kangi
ukufwāna na masyu gābo ga maboko gābo gēne.*

*Kabuno isi syo ukuti u NTWA Kyala gwa Israeli kwa
une; Ega ikikopo ikya bwālwa ubwa u bukalalisi bwa
kiboko kyāngu, nukupela ifikolo fyōsa, kwa fifyo une
ngukutumaga ugwe, ukunwa ukufuma ku kyene.*

Mmasyu agāngi, “Yeremiya, Une ngupéle ugwe i ndumi iyi. Komma ukwitūgāsya kimyemye. Komma ukusyāla mu buyo bumobwene, lōli solola ku fikolo fyōsa.” Ngimba umwe mukukikonga ikyene? “Solola ku kikolo kyosa. Nāngisya ifimanyilo ni fiswigo Fyāngu, nukubaleka abēne ukumanya ukuti une ngwisa ukubōmba iki.”

*Kangi abēne bisakunwa, kangi bisakugutigwāga,
nukusyut’untu, panongwa ya lisyu ili Une nisakutuma
pakati pa bēne.*

⁸⁴ Ngimba abene bikubomba fiki mu lisiku lilili ili? Abēne bikukukōlēla ugwe u—u nsololi gwabusyōbi, bikukukōlēla ugwe u—u gwakulekako, ukukukōlēla ugwe u—u mumilisi, undagusi, pamo unogwanjosi gwa njosi, pamo uluko lumu lwa ndosi-gwa-minogono. “Abene bisakuya ba kigili!” Kangi i lisyu *kigili*, linga ugwe kwisakumenyania ilyēne pāsi, kokuti “nsyūtāno.” “Abēne naloli bisakubūkāga mbusyut’untu, kangi bikuyoba, ‘Aa, komma ukupilikisya kwa yula umbikemo-mbunguluka,

yula untoyofu,' panongwa ya Lisyu ili une nisakutuma pakati pa bēne."

⁸⁵ Umwe mukuketa ikyambukulu ukwiyāndisya kyēne? Yeremiya akābagile ukwitikisyaana na baFarisai bābo, baSaduki, baHerodia, kilikyosa iki abene babagile ukuya. Umwene, umwene itolo alinkubika i Lisyu panja, kangi Ilyene lyabapelile abene ukuya bakalale ku mwene. Fiki? Lilino ketesya.

Kangi *polelo une ndinkwega ikikopo pa kiboko kya NTWA, nukupela ifikolo fyosa ukunwa ikylene, . . .*

Yeremiya akasyēle ku kāya. Yeremiya akasyēle itolo nkabuyo akanini kamokēne, lōli umwēne alinkutēndeka fyōsa ifikolo ukunwa ikyēne.

. . . kwa yūyo u NTWA ālindumile une:

⁸⁶ Yeremiah ālyēgile i Lisyu lya Ntwa, u bwālwa bwa Lisyu Lyāke. Kangi u bwālwa go maka ga Lisyu Lyāke. Ubwālwa buli na maka. Ubwālwa bo bugāle. Ubwālwa buli na maka kunyuma ku bwēne. "Kangi une nalyēgile i Lisyu lya Ntwa," alinkuti Yeremiya, "kangi ātēndike Ilyēne ukubonekela. U bwālwa, a maka aga gali mu Lyēne, Une nābōmbīle imbombo pankyeni pa bēne, kangi abēne balinkusita kupilika Ilyēne."

Kyala alinkuti, "Polelo une ngubatumba abēne ku fyīnja malongo-mahano-na-mabili mu Babuloni." Ikyo kyo itolo iki Umwēne ābōmbīle. Abagolofu na basitabugolofu balinkubūka, kifwēne.

⁸⁷ Lilino, kunyuma ku kimanyisyo. Danieli ābalāga. Inogona itolo, Danieli ābalile a Masyu galagala aga uswe tukubala ulubunju ulu. Danieli ābalile i Bāngèli lilili, isalilo sisisi, ifūndo sisisi, ifindu filafila ifi une ngubōmba, nu butuli bwa Kyala, ngubalaga umwe mu Ndumi innini isi sikwisa, ikindu kilakila, ukubanāngisya umwe ukuti uswe tuli ku kabalilo ka bumalikisyo.

Kangi Daniel, ukwēga i Lisyu ukufuma kwa Yeremiya, ikubūka pāsi mu Babeloni. Kangi umwēne āli nsolōli umpakigwe. Kangi umwēne ābōmbelaga ifika, ifimanyilo, ābagile ukusanusya indimi insitakumanyigwa, kangi ābōmbile ifimanyilo ni fiswigo pakati pa bēne. Lōli, imile pamwene, pa yumwēne! Amen! Umwēne ālīmīle mwēne.

⁸⁸ Lōli Yeremiya ātalīle āsīmīle a Masyu aga fingi, fingi ifyīnja pabutasi. Kangi Daniel, ikulingania i Lisyu, alinkuya. . . "Yoba, lilino gulila panandi. Uswe tukwisa kifuki ku kabalilo kabumalikisyo, namanga une mfumile pakuya pāsi apa ifyīnja malongo-ntāndātu-na-lwēle. Kangi u nsololi gwa Ntwa," ameni, "u nkundwe gwangu, u nsololi ugwabwanaloli gwa Kyala uyu ālīsīmikisye mwene nsololi, aasolwile kwa uswe. Une nsimbile ilyēne apa mwa būku, ili lyāyobīle, 'Ifyīnja malongo-mahano-na-mabili fisakufwānikisigwa.' O Ntwa Kyala, uswe

tukuya kifuki ku bumalikisyo. Ingulilo yosa yila yaafwiile mōsa. Ngimba Ugwe kubombaga fiki lilino, Ntwa? Ugwe gwāfingile ukututumila uswe. . .” Kangi umwene alinkwitūgāsya mwene ndubātiko, ukwīpūta.

⁸⁹ O Kyala, linga siku kālipo akabalilo aka uswe tukulōndigwa ukwibīka twibene ndubātiko, ukwīpūta, akeni ko lilino. Kabuno, uswe ukuya mbombi Gwake ugwabwanaloli, uswe tukukéta, ukwisila mu Bakalata ba ntumigwa, ukwisila mu kusoka kwa Mbepo Mwikemo, ukuti uswe tuli mu lisiku ilyabumalikisyo. U Mbepo Mwikemo ikuyoba, “Ukuti mmasiku ga bumalikisyo, abanyambala bisakuyaga bamatati, baminogono-gapamwanya, bagana ifyakusanguluka ukukinda ifya Kyala, basitakusubiligwa, bastakanongwa babutungulu, basitakwigomola, kangi bafuyulaji ba bandu banunu.” Une ngupilikisya ukwisila mwa Kalata.

⁹⁰ Kangi une ngupilikisya ukuti bisakwīsa abakyūgīla, mu lisiku lya bumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti kwisakuyapo i kikolo ukulwana ni kikolo, mu lisiku ilyabumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti kwisakuyako amayiga ga nyanja, mu lisiku lya bumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti kwisakuyako ifyakuboneka ifitīlisye, bo si nyāngabya isyakupululuka, mmwanya, ifyakuboneka ifyambutītu, kangi indumbula sya bāndu sikutoligwaga panongwa ya lutēnde. Pisakuyapo ulufuluganiko lwa kabalilo, kangi ubutolwe pakati pa bāndu. Une ngubala ukuti abēne bōsa bisakubūka mu fipāngānio ni fipanga-fipāgūke, nukuya nu bwībūngānio, mu lisiku lyabumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti abakikulu bisakutumulako inywili syabo mu lisiku lyabumalikisyo. Une ngupilikisya abēne bisakufwāla imyenda imipīmba, nukwēnda ni filato ifitali-fitēnde, ukukong’onda bo abēne bikubūka, mu lisiku ilyabumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti ubwikasye bwisakuya pāsi fiyo mu lisiku lya bumalikisyo. Une ngupilikisya ukuti abalumbilili bikuyaga batimi babutungulu mu lisiku lyabumalikisyo, aba bisakupepusya, kangi batisakulyesya abandu i Lisyu lya Kyala, loli bisakubukaga ukukōnga pa fimanyisyo ni findu, mbuyo bwake. Lōli une ngupilikisya pisakuyapo i Lisyu likwisa mu masiku ga bumalikisyo, likukūta mōsa mmatengele, ikubakōléla abāndu ukugomokela ku Ndumi yapabwāndīlo, ukugomokela ku findu fya Kyala. Une ngupilikisya, ukwisila mwa Būku, ifindu fila fisakubonekaga pa buyo.

⁹¹ Une ngupilikisya ukuti mmasiku ga bumalikisyo pisakuyapo injala. Ifipanga fisakuyaga fipānginisigwe fiyo, kangi fibīkigwe fiyo na filifyōsa, mpaka mmasiku ga bumalikisyo yisakwīsa injala, kangi ikyēne kitisakuyaga panongwa ya nkati na mīsi fyēne mma, lōli panongwa ya kupilika i Lisyu lya Kyala ilyabwanaloli. Kangi abāndu bisakubūkāga ukufuma ku busōkēlo, ukufuma ku bwīngililo, ukufuma ku

kululu, kang'i kwītóngo, ukulōndésya ukupilika i Lisyu lya Kyala ilyabwanaloli. Lōli ifipānga fisakupāngánisigwa fiyo nukwīpinya mōsa, mpaka abēne bisakutoligwa ukupilika Ilyēne. Une ngupilikisya ikyo ukwisila mu Mabūku. Loli, mu lisiku lila, O Kyala, pisakuyapo Ulusamba lukufyuka ukufuma kwa Davidi.

⁹² Une ngupilikisya ukuti Umwene ikutumaga Eliya bo ilisiku lila likāli ukwisa ku kabalilo ka bumalikisyo, kang'i umwene isakuyaga ni Ndumi iyi yisakusanusya i ndumbula sya bāna ukugomokela ku batata, ukubasanusya abēne ukugomokēla ku kyāpabwāndílo, ukugomokela kang'i ku bumalikisyo, nukwanda. Une ngupilikisya ikyo kisakubonekaga pa buyo itolo bo u Mbepo ikusókapo pa kipanga kya Bāpanja, ukugomokela ku baYuda.

⁹³ Kang'i une ndikupilikisya nu mwēne itolo ukwisila mwa Kalata. Une ngubōmba ni Lisyu, ukwisila mu Lisyu ilisimbígwe, ukuti Israeli isakugomokelága ku kīsu kyakukāya kyāke; kang'i une ngukēta umwēne ikubūkága nkati.

⁹⁴ Une ngupilikisya ukwisila mu Bakalata, aba basololi, ukuti Israeli isakuyaga kikolo. Abēne bisakubātika ulwīputo lwa tempeli. Kyala isakubūka kukubōmba nu mwēne kang'i akabalilo kāko umwēne ikwisa ku kīsu kyāke kyakukāya. O! Abasololi babili bisakufyūka mmasiku ga bumalikisyo, na bēne. Une ngupilikisya ikyo. Itolo mumo i Kipanga kya Bāpanja kikusōka, abasololi babili bisakufika, Elisha na Mōse, kwa Israeli. Uswe tukukyagaga ikyene bo uswe tukukindamo.

⁹⁵ Nsololi āketile akabalilo kāli kifuki kafwanikisigwe pāsi pala mu Babuloni. Umma ndaga.

⁹⁶ U Gabrieli ikubonekela, ukusetula komma kyene iki umwene ayobelaga ngapo, lōli ukumbūla umwēne injila yosa pāsi iki kyabīkígwe ku luko lwa kiYuda, injila yōsa ku bupyūto. Ameni! Umwēne alinkundālúsya panini panandi, kang'i alinkukyāga ikīndu kyōsa. Umwēne alinkundālúsya itolo ukumanya. . .

⁹⁷ Danieli āgelága ukusyāgānia, “Ko kabalilo katalipo bule, Ntwa, ngimba ikyēne kikuyaga lilino? Yeremiah u nsololi, ugwāmbombo Gwāko, nkundwe gwāngu, asolwīle ifyinja malongo-ntāndātu-na-lwele ifi fikindile, kang'i alinkuti, ‘filipo ifyinja malongo-mahano-na-mabili ifi abāndu aba bisakwitūgasyāga muno.’ Ingulilo yosa iyaiyolo yo naloliloli yikīndile lilino.”

⁹⁸ Yilipo i ngulilo yapentekosti iyaiyolo iyi yāfyukīle mmwanya, ifyinja malongo mana ifi fikindile. “Abalwabwite abaiyolo,” abene bākōleligwe. Abēne balinkwipāngania, kang'i nukukoma, nukutatikana, mōsa pāsi ukukinda Kyamba Horebu na Nebo, mōsa ukukinda mula. Lōli, kubumalikisyo, uswe tuli ku kisōko lilino. Umwēne isakusumusyāga yimo imbya, na Yoshua ukwēga abēne kwisilya. Ululagilo lwātōligwe; Mōse

ābūkile nu lwēne; Mōse ātōlígwe. Yoshua ābēgile abēne kula. Uswe tukusyāgānia ukuti ifipānganio fitolígwe, lōli u Mbepo gwa Kyala... Yoshua, i lisyu *Yoshua*, likusanusya “Yeso u Mpoki gwītu.” Ukuti, u Mbepo Mwikemo ikwisaga mu Kipanga. Komma ikipanganio, loli u Mbepo Mwikemo isakuyaga pakati pa bandu nukutendeka Umwene ukwitendekesa ukubūka pamwanya, ukukilania Yorodani. Une ngupilikisya ukwisila mu kubala kwa Būku ukuti ikyo kyo iki kikubonekaga pa buyo. Kangi Kyala amenye ikyo kyo iki une ngulondesya lilino, ukuti une mbagile ukubasūbisya abandu Bake nukubabula abene iki kili ku kiboko, bosa-babili apa ulubunju ulu, kangi panja ukukīnda i kīsu kūko amatepi aga gikubūkāga, ikīsu kyōsa ikyapāsi, ukuti uswe tuli ku kabalilo ka bumalikisyo.

⁹⁹ Umwēne alinkusetula injila yosa mpaka i Kitangalala kyapyanikisigwe lōsa kangi i Fyinj’elifu itugesyemo. Yila yāli ndumi ya Gabrieli. Umwēne alinkuti, “Une nīsile ukukubūla ugwe ukuti gilipo malongo-mahano-na-mabili ga fyinja, malongo-mahano-na-mabili ga milungu, tāsi, kibikígwe pa bāndu bāko, yibikígwe ku bumalikisyo bwa ngulilo ya kiYuda. Gilipo malongo-mahano-na-mabili gwa ndungu.” Lilino kētésya iki Umwene āyobíle. Ikyo lilino, ukufuma ku kubūka panja ukupyanikisya. . .

*Malongo-mahano-na-mabili ga milungu
gasisimikisigwe pa bandu bāko kangi pa kāko...a
kāya, . . .*

“A kāya kāko.” Babuloni kakāli kāya kāke. Ywani. . . Ko kūgu kālilo a kāya kāke? Yerusalemu.

¹⁰⁰ Lilino, akabalilo kāko uswe tukufika ku—ku ihano-na-ibili, pamo ukusisimikisya kwa katāndātu, uswe tukusyāgaga iki akāya kala kali, nukutwāla ikyēne pāsi nukusisimikisya ukuti yo ywani ikyēne, uyu ālyālile akēne, kūko akēne kakufumilako. Ko kabalilo katali bulebule akēne kisakwīma? Ngimba akēne kisakuyengigwa kangi? Nkabalilo kaki? O, ifindu ifikulumba fili mbukyungo kuli uswe. Umma ndaga.

*Malongo-mahano-na-mabili ga milungu
gisisimikisigwe pa bāndu bāko kangi pa kāko...
akāya, ukumālísya ingilanio, . . .*

Lilino, Umwene akāyobilémo siku, “Daniel. . .” Kisita kwilamwa loli iki Umwene ālimbulile umwene ukuti malongo-mahano-na-mabili ga imilungu gyāli. . . Une ngusanusya, ifyīnja malongo-mahano-na-mabili fyāli kifuki fimalisigwe. Malongo-mahano-na-limo-na-lwele, itolo fiseleko fyīnja fibili. Kangi uswe tukusyāgānia ukuti ubusololi bwa Yeremiya bukutika itolo katikati mbutalusye. Ifyīnja fibili kunyēne, abēne bābūkile panja. Nehemiya alinkubūka nukwakwēga ubulagili ukufuma ku mwalafyale, nukuyēnga ikibūmba mu kabalilo ka butolwe.

Abēne bābōmbile. Umwene alinkuti, “Ikibūmba . . .” Pilikisya ku iki.

. . .kumālísya ingilanio, . . .ukupela ubumalikisyo bwa butulwanongwa, . . .

“Ukutēndéka ubumalikisyo bwa butulwanongwa.” Kwa ywāni? Abayuda. “Gisisimikisígwe pa bāndu bāko,” komma pa Bāpánja. “Pa bāndu bāko,” baYuda. “Kangi akāya kāko,” komma New York, komma Boston, Philadelphia, Chicago, Los Angeles, Roma. Loli, “Pa kaya kāko,” Yerusalemu.

. . .kangi ukumālísya ingilanio, . . .tēndéka ubumalikisyo bwa butulwanongwa, . . .tēndéka ukusayanisania panongwa ya butulwanongwa, kangi ukutwala nkati u bugolofu bwa bwilanabwila, nukumyatika imboniboni nu busololi, kangi ukōneléla u Mwīkémo unkīnde. (Kētésya!)

Manya lelo kangi pilikisya, ukuti ukufuma kukusōka panja kwa ngomelesyo ukubuku ku bupyanikisyo kangi ukubuka kuyenga-kangi Yerusalemu (aka ko kāli kāya kāke) mpaka . . .Mesiya u Nsōka isakuyaga malongo-mahano-na-mibili (ifya malongo-mahano-na-mabili) imilungu, . . .

¹⁰¹ Gūlila mpaka uswe tukufika mu kila! O, mwe! Ulo lo lusayo ulu une . . .Une nguyaga pakwiyēgela une ulugoye nukwipinya nimwene ku buyo apa.

¹⁰² Āsetwile ilyene injila yosa pasi, alinkuti, “Une ndisakubulaga ugwe lilino pene mma ukuti ifyīnja fibili fila fyo itolo kifuki, ikylene kisakumalika, kisakufwanikisigwaga.” Kangi uswe twesa tumenye ukuti abene katikati balitūgele kula ifyinja malongo mahano na mabili, kangi—kangi balinkusooka panja, itolo katikati iki unsololi aayobile. Kangi Yesaya, pamo une ngusanusya . . .Danieli aalimmwitike unsololi yula, polelo apa umwene aali, itendekisye. Umma ndaga. Kangi umwene . . .

¹⁰³ Kangi lilino, akabalilo kako Gabrieli ikwisa, Umwene alinkuti, “Une nisile ukukunangisya ugwe injila yosa, ukusetula kwa ugwe ifindu ifi, ikyo, injila yosa ku kubupyūto.” Muketile? Kēta.

. . .ikyamwīko umwēne isakutendéka ikyēne ukuya kiyōngigwe mpaka kōpe ku bupyūto, . . .

¹⁰⁴ Bupyūto bo “bumalikisyo bwa findu fyōsa.” “Une ngukunāngisyağa ugwe iki kisakuboneka.” Lilino pilikisya. Mukupilikisya ikylene! “Une . . .Danieli, une nātumigwe. Ugwe uli nganigwa Kumwanya. Kangi une mbilike inyiputo syako kangi une nsulwike pāsi lilino ukukubula ugwe ifi fisisimikisígwe ku baYuda na Yerusalemu, ukufuma lululu lilino mpaka ubumalikisyo bwa bupyūto, ikindu kyosa.”

¹⁰⁵ Lilino, ngimba umwe mukupilikisya, kalasi? Linga uswe tubagile ukusyāgānia iki igi malongo-mahano-na-mabili gwa imilungu gili, uswe tumenye akabalilo kāko ubupyūto buli. O, mwe! Kyala atutule uswe ukumanya ikyēne. Ilyene likutubula uswe katikati kumo mwa maani aga, katikati ukufuma akabalilo kala mpaka akabalilo aka, mpaka ku bupyūto, kangī ikyēne kitisa kupōndwa ikyēne i miniti yimoyēne.

¹⁰⁶ Mūmo i Lisyu lya Kyala ilikulumba... Akabalilo kāko Kyala āpelile i kīsu nukukibīka ikyēne mbusyūngutilo. Kangī une nālumbilāga ikili ikīngi, pa Ndungu nkilo, mūmo fikuti kikayapo nakimo kikutoligwa. Fiki, ikīsu iki kikusanuka kipelelesye fiyo mpaka abēne babagile ukubabūla umwe katikati akabalilo kāko ilisuba nu mwēsī fisa kukīsanīa, mu fyinja malongo mabili ukufuma umwisyugu, ku miniti yimoyene. Une ngabagila ukubabūla umwe, ukwisila mu kiyobakabalilo kilikyōsa uswe tuli nakyo nkisu kypāsi; ikyēne kisakutāga mabili pamo matatu amaminiti pa mwēsa gumo, pamo ukukaba mabili pamo matatu amaminiti, ikinunu-ukukīnda iki uswe tuli nakyo. Uswe tukabagila ukutēndēka nakimo iki kipelelesye. Panongwa yakuti, kilipo ikīndu kimokyēne ntiga ikipelelesye, uyo yo Kyala. Kangī Kyala ni Lisyu Lyake lya kimokyēne, polelo i Lisyu lya Kyala lya lipelelesye.

¹⁰⁷ Kangī linga uswe tubagile ukugāga amasiku aga, uswe twisakwāga katikati akabalilo kāko ubupyūto bwisakuyaga. Ngimba umwe mukupilikisya ikyēne? “Ikyēne kibikīgwe ku bupyūto.” Ilinandi lya 24, “abandu bako na kāya kāko akikēmo,” uyu yo Yerusalemu. Lyāgile ilya 21... ilinandi lya 24 apa. Yeso alinkubagomokesya ku iki mwa Matai 24.

¹⁰⁸ Lilino, Nkundwe Collins, linga umwēne ali apa ulubunju ulu, une ngamanya kali umwēne alipo pamo mma. Mu malālūsyo ikilo kimo, umwēne āsūmīle ililālūsyo. (Une ngusakikisya ikyēne kyo kili kanunu kwa une ukuyoba ikyēne, Nkundwe Collins.) Ukufwāna, “Ikyāmwiiko iki kikutēndēka ubusāme, muketile, iki ikyēne kikusanusya?”

¹⁰⁹ Yeso āyobīlepo isya ikyēne, mwa Matai untu gwa 24, kangī uswe tukusyāgānia. Ena, Matai 24:15. Lilino unko une itolo ndyāge lila lululu nakalinga, ukuti umwe mubagile ukuketa iki, Yeso ikuyoba isya kindu kilakila apa, ukugomokela kwa Danieli. Matai 24:15, kwa umwe mwe mukusimba pāsi. Une ngulonda umwe, aligwesa gwa umwe lilino, fiyofiyo ikilo iki kangī—kangī Pandungu ugu gukwisa, ukutwāla ifyēne ikisimbilo ni fikalatasi, panongwa yakuti uswe tuli... pene pāpo umwe muli ni tepi. 24, kangī ilinandi lya 15, “Kangī akabalilo kāko polelo...”

*Kangī akabalilo kāko umwe polelo mwisakukēta
ikyāmwiiko ikya busāme, kiyobigwe na Danieli
unsololi,...*

Inogona! Iki kyo bamia bana na malongo lwele-na-fitatu, fyiinja fina, fihano, malongo-lwele-na-ntândatu kunyuma. Ifyiinja abamia bana na malongo lwele na-ntândatu kunyuma.

. . . *Danieli u nsololi, kimile mbuyo ubwîkèmo, . . .*

Lilino keta mwi Bangeli lyako. Ikyène kili mu mabraketi.

. . . *(aligwesa uyu ikubala, unko umwène apilikisye:)*

¹¹⁰ Lilino, Umwène ikuyoba ku baYuda. Abène bikulōnda ukumanya, “Bule isya tempeli iyi? Mo ndili iyène yisakubongotoligwa? Mo ndili iyène yisakuyèngigwa kangi? Mo ndili pisakwisaga akabalilo kâko patisakuyapo îbwe limo pa linine? Ngimba iyène yisakumalike mpaka na ndili?”

¹¹¹ Umwène alinkuti, “Akabalilo kâko umwe mukukêta ‘ikyâmwiiko iki kikutêndêka ubusâme, kîmile akabalilo kako . . .’ Danieli, ‘âlimîle mbuyo ubwikemo.” Alinkuti, “Akabalilo kako umwe mukuketa iki kikwisa ukuboneka, lilino unko umwene uyu ikubala apilikisye iki umwene ikuyobapo.”

Iyo yo nongwa uswe tukwîputa kwa Kyala, ukutêndêka ikyo kipelelesye fiyo, ukuti patisakuyapo nu nsyûngulu gwa kwîlâmwa. Panongwa yakuti, uswe tutikulondigwa ukubika ubulinganio bwitu twibene ku findu ifyo. Ikyene kikufimbilisigwa ukwisa ukwisila ISI SYO IKUTI UNTWA. Polelo, une ngukileka ikyene palapala mpaka une ngupilikisya.

Ukusetula ifindu fyosa ku mwene, kila “ikyâmwiiko.”

¹¹² Kangi, kumbukilaga, ulwene lo lusanusyo lwa pabili, itolo bo, “Nkôléla mwanundumiana gwângu ukufuma ku Igupto.” Mumo Israeli aakoleligwaga, momumo Yeso, u Mwanundumiana Gwake, akolile panja.

Kangi ikyo kisakuyaga itolo katikati ukuboneka, ukuya kisisimikisyi mûmo une ngwîma apa. Kangi Umwene âbombile ikyene mu njila, kangi Umwene âpelile ikyene kyosa kifisigwe, fyosa fifisigwe ukufuma ku Kipanga. O, akabalilo kako uswe tukufika kula mu ikyo, mu bupilikisyo bwa katândatu, mumo Umwene âfibikile fyosa fifisigwe ukufuma ku Kipanga, ukuti i Kipanga kisa kukêtésya ikyene i miniti yilyosa, kikâmenye akabalilo kako Umwene ikwisa. Loli lilino ingulilo ya Kipanga yili kifuki ukumalika, polelo ikyene kitendekisye itolo lilino ku Kwisa, ukwitendekesya itolo.

¹¹³ Ili lyo limo i Lisimbo ilyakulōndigwa ukukînda mwa Bûku. Ngimba ikyène kikubomba fiki? Ikyène kukubûla ukwîgâla kwa kîsu kya kiYuda, abându ba kiYuda. I Lisimbo ili, amalongo-mahano-na-mabili ga milûngu, ikyène kikwîgula kangi kikubûla katikati ukufuma a kabalilo aka Danieli âlyândile kula, mpaka kubumalikisyo bwa kupyutigwa. Ikyene kyo kimo mwa fiyobakabalilo ifikulumba ukukînda fyosa. Balinga bambikîle une nguyoba, “Linga ugwe kulonda ukumanya lyo lisiku nki ilya ndungu ilyene lili, kéta ku kalendala. Linga umwe

mukulōnda ukumanya ko kabalilo kaki uswe tulimo nu būmi, kētésya abaYuda”? Uko ko kutalusya. Pala alipo kalendala gwa Kyala, egígwe ukufuma papapa apa. Aligwésa umfundakyala, umbala i Bāngèli aligwesa, aligwesa, isakukubūla ugwe ukuti iki kyo kiyobakabalilo, aba Yuda.

Lilino ko kabalilo kaki aka uswe tulinako? Uswe tuli itolo . . . bandu, kupīle, o, une . . .

¹¹⁴ Ikyēne kikaya nakimo ikyākubōmba na Bāpánja; i Fungilo Sihano-na-sibili, Imbungo Sihano-na-sibili, i Soka Ihano-na-sibili, Ingangabwīte Ihano-na-ibili, sikaya nakyo nakimo ikyakubōmba. I Kipanga kya Bāpánja kisakuyaga mu Lwīmíko pa kabalilo kala. Fikaya nakyo nakimo ikyakubombamba na uswe, i Kipanga kya Bāpanja. Ikyēne kikubōmbéla itolo na Israeli. “Danieli, abāndu bāko na Yerusalemu.”

¹¹⁵ Lilino, kangi nukusala ifundo isi Kyala ikubombela itolo na baYuda akabalilo kāko abēne bali nkīsu kyākukāya kābo. Aleluya! Apo po pāpo une ngwīnogona ikyēne kyātikīle ku kikōngòti, palapala pala.

Abēne akabalilo kōsa bikugela ukwitikisya ukufuma ku kabalilo aka Israeli āli kula ku kabalilo ka Danieli. Kangi unsīmbi unkulumba yumo . . . Panongwa yakuti, une mmenye bamo mwa bakongi bāke bītūgēsye apa, une ndisakuyoba ikyēne. Lōli fyōbēne abēne bāli bafyo fyōsa ifi ifindu ifyabusyōbi.

¹¹⁶ Ngimba umwe mumenye mūmo abaMillerite, bo bakāli abēne bālīsile ukuya baSeventh-day Adventisti, iki abēne bābōmbile pamwanya apa? Mu 1919, balinkugāga amapiko gābo, (umwe mwēsa mukētīle mu kalatasi ya Courier), kangi balinkusumuka pamwanya apa ukupululuka ukusōkapo, ulubunju lula. Kula kwāli kwēga igwa Danieli amalongo-mahano-na-mabili ga milūngu. Uu-huu, Millerite. Polelo, pa nkyēni, ukwisila Mama. Ellen White, uyu yo āli nsololi gwābo, balinkusanuka ukusyūngutula nukwībilikila bēne Seventh-day Adventisti. Kangi lilino abene basanwisye ingamu yabo ku A Masyu ga Busololi. Muketile? Ingamu itatu ingīndāne isya kipāguko kilakila.

¹¹⁷ Lilino, lōli abēne bāli basobi, panongwa yakuti abēne bāgelāga ukubōmbéla imilungu malongo-mahano-na-mabili gila ku fyosa-fibili baYuda na Bāpánja. Kangi Umwene ikuyoba apa, “Ikyene kyo kya bandu bako.” Kangi Kyala akabombilémo siku na baYuda panja pa Palestina. Kangi akabalilo kāko u Mesiya, pa malongo-mahano-na-mabili, kangi imilungu mibili, ātumulígwe, (komma panongwa ya Mwēne; kabuno uswe, atumulígwe), Israeli alinkubalanisigwa, kangi akayamo (nasiku) ukugomokelamo ku kisu-kya-kāya kābo mpaka itolo ifyīnja ifi fikindilepo lululu ulu. Popapo, akabalilo kakabaligwe mula kuli i ngulilo ya Kipanga. Ngimba umwe mukupilikisya ikyene? [Ikilundilo kikuyoba, “Ameni.”—Nsimbi]

Kukābagile ukuya 1919. Une mbagile ukunāngisya ikindukimo kyābonike mu 1919, lōli kila kyo akabalilo kāko u Gwāndūmi yula, indumi ya Gwāndūmi gwabutatatu yātikile kangu u Kusoka kula kwābūkile panja. Katikati. Lōli ikyēne kikāli i...Kala kāli kabalilo kāko ubwite bwalimikigwe mu njila yambutitu. Uswe tukukyaga ikyo muntu gwa 7 akabalilo kako uswe tukufika ku kyene, akabalilo kako uswe tukufika ku ntu gwa 7. Umwe mwesa mupilike une ngulumbilila ikyo, utabalilo twingi, muketile, akabalilo kāko indumi ya Gwāndūmi yāyobile, “Kolelela imbepo ina isya kisu mpaka uswe tufunge abaYuda, ababōmbi.” Kangi lilino, abēne balinkūmilisya ukugūlila mpaka ingulilo yōsa ya Bāpanja basōkile panja.

Polelo akabalilo kako Umwene isege mula, polelo—polelo Umwene alinkufunga aba Yuda bala, amaelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana balinkwambilila u Mbepo Mwikemo. Apo po balipo maelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana, bafungilgwe. Busetuli 7. Umwe mubalile ikyene.

“Kangi une ndinkuyibona imbalilo ingulumba yitalile yili ku Mwanya,” Yohani ākētīle, “iya bakamu, injobelo, kangu ifikolo, kangu abēne bālīmīle pankyeni pa Kyala, ni milala mmaboko gābo, ni miselekesye imyēlu bafwele, bikwimba, ‘Haleluya! Ameni! Lwimiko, amahala, ulugindiko, ubukafu, amaka, fibagiile ukuya kwa Kyala gwiitu kwa bwila na bwila. Ameni!’ abēne bikuywēga.”

¹¹⁸ Yohani alinkutoligwa ukupilikisya polelo. Loli umwene alinkukéta kunyuma kangu umwene alinkukéta pa Kyamba Sinai, (lwimiko) maelifu mia yumo kangu malongo-mana-na-bana aba bakānyasigwe na bakikūlu. AbaYuda! Abakikūlu, ifipānga! Abēne bakālīngīle ifibugutila nafimo, Luteri, Methodisti, Baptisti, na Presbeteri. Lōli abēne bāli baJuda ukufuma ku bwāndilo, Bakimanyiso-kitalusye, kangu bāli ni tempeli yābo pala, ukwīpūta pa Kyamba Sinai. Ago go maelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana. Ikyo kyo ukufuma iki; i Kipanga kibombigwe mu Lwimiko. Muketile?

¹¹⁹ Polelo, Tata. Smith āli nsobi, āfimbilisigwāga ukuya. Panongwa yakuti, ugwe kubōmbelāga bulebule ikyo pāsi apa 1919, ega bala maelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana panja? Polelo ugwe uli kunyuma mu kiRussellite kangu. Muketile? Polelo ugwe uli itolo ukugomokela ku kimanyisyo kya Russellite, ukuti, “Yeso isile nkati 1914, 1919 Umwēne ālyēgīle i Kipanga Kyāke, kangu lilino Umwēne yo mbili gwambutitu gukubūka ukusyūngutila pamwanya pa kisu kya pāsi, ukufyūsyā... ikubūka ku lipūmba lya mwīsukulu-nkikūlu kangu ilipūmba lya mwīsukulu-nnyāmbala, nukubasyūsyā abēne bōsa mōsa, bōsa bala aba bāli ba kiRussellite.” Butoyofu! Ikyēne kitikupela ubupilikisyo mu Lisyu. Ikyene kitisakusōka panja kanunu. Umma, nkulumba. Ikyene kitikubōmba.

¹²⁰ Loli Kyala ali nabo u Bwanaloli, Kyala yo Yuyo Uyu abagile ukusetula Ilyene nukubika Ilyene nkati mula, nukunāngīsyā Ilyene, katikati, kwa uswe. Muketile? Une ngwitika Umwene ikubombaga ikylene, Une ngamanya ikylene, une ngubabula umwe u bwanaloli, une ngamanya, loli une ngwitika, une ngwitika ukuti Umwene ikubombaga.

¹²¹ Popāpo, umwe muketile, Kyala akabōmbilēmo siku na baYuda. (Une ngulōnda umwe ukukyūnga iki mu linogonelo) akabalilo kōsa Israeli. . .

¹²² Ako ko kabalilo kāko une nāgelīle ukumbula u nkundwe uyu itūgēsye ukukilania apa, uyu ikuyoba isya kubūka ku Israeli, syala kubutali na Israeli! Syāla kubutali ukufuma ku kyēne, mwēsa umwe bāndu mukuyoba isya kupindula abaYuda. Bo i Ndumi iyi yikāli ukumalika, umwe mwisakukibonaga ikylene kyo ISI SYO IKUTI U NTWA, ukwisila mu Lisyu kangi ukwisila mwa Mbepo. Israeli isakupīndukaga lōsa, ikīsu kyōsa, mu kilo kimokyēne. Ili Bāngēli lyāyobīle lūlo. Lōli i Nongwainunu yikaya nukuya ku bēne. Balipo banāndi abafigili aba basōkile panja, na fyosa bo ifyo, aba bīngile nkati, kangī panja pa mbili unkulumba ugwa baYuda, aba bālisilemo nukupokigwa. Ikyo kyo kyabwanaloli. Une ngwitika ikyo ni ndumbula yangu yosa—yangu.

Loli, kumbukilaga, akabalilo kosa aka Israeli ali panja pa kisu kyabo, abene bakabagila ukupokigwa. Lilino abene bikugomokela. Kangi abene bisakupokigwaga, ikisu kyosa, mu lisiku limo. Ili Bāngeli liyobile lululo. Ilisiku limo; isakutwāla, lōsa, gwēsa Israeli kulakula ukugomokela kwa Kyala. Kwisakuyapo i kindu ikyamaka iki kikutika Israeli limolyene lya masiku aga, mpaka ikylene kisakuyugānia i kisu kyosa. Yōpe unsololi alinkukūta panja, kangī alinkuti, “Mu lisiku limo ugwe ubombile iki.” Mu lisiku limo, abēne bisakukēta Ikyēne. Kwisakuyapo ikindu ikyāmaka.

¹²³ Minogono gangu, umwene isakuyaga nsololi gwamaka uyu isakufyuka nu kwima pankyeni pa Israeli, nukusisimikisya ku bene ukuti Mesiya akaali ali mumi. Ukuti Mesiya yula uyu abēne bāpīkile yo. . . ? . . .

¹²⁴ Bala ukubala i Bangeli ilinini lila lilino, ilya i Bangeli lyaIsraeli. Abēne bikubala Ilyēne ukufuma ku nyuma ukubūka nkyēni, mūmo abēne bikubalīla Ilyēne. Kangi umwe mumenye mūmo i njobelo ya kiYuda yisīmbīgwe. Kangī popāpo akabalilo kāko abēne bikubala Ilyēne. . . Abēne bikubala lila ili Lewi Penthrus ātūmile ku bēne, a Mabāngēli elifu-elifu. Abene balinkuti, “Linga uyu Yeso. . .” Abo bāli bala abaYuda aba batwāligwe ukufuma pāsi mu Iran, kangī pāsi nkati mula, nasiku bakāpilikemo isya kindu kimo bo Mesiya. Kangi akabalilo kako abene bālītendekisye ukugomokela ku kisu kyabo, fiki, abene balinkutoligwa ukubatwāla abēne pa indege. Abēne bākāli

bālimaga na makumbulu gaiyolo. Umwe mwābalile ikyēne mu kalatasi ya *Look*. Balinga bābalile utupāngo tula mu i *Look* kangi *Times* ikalat-...? Fiki, naloli umwe mwābōmbīle. Muketile? Abene bakābagile ukufyūka pamwana pala. U rābi unkgale yula ālīmīle panja pala nukuyoba, “Kumbukilāga, unsololi gwītu āyobīle uswe twisakubūkāga ukugomokela ku kīsu pa mapiko ga ngwāsi.” Haleluya!

Ifikolo fikubongotoka, Israeli ikusumuka,
Ifika ifi i Bāngēli lyāyobīle-ngāni;
Amasiku ga Bāpānja gamalike, nu butolwe
busito;
“Gomokela, O mwebabalanile, ku bwīnu
mwībéne.”

¹²⁵ Umwe kinunupo muyege bakusumuka. Umwe mupilike ikylene kangi mupilike ikylene, loli ikylene kikuyaga kabalilo kabumalikisyo, limo mwa masiku aga. Israeli ikugomokela ku kīsu kyakukāya kyāke. Lyo lisikunki ili Kyāla asisimikisye Israeli ukuya kikolo, ilyo lyo lisiku ili patisakuyapo siku uyūngi u Gwāpanja apokīgwe.

¹²⁶ Une ngusisimikisyaga ikyo ukwisila mu milungu malongo-mahano-na-mabili igi, linga une mbagile itolo ukwaga amasiku gala. Une nguyaga pakugomokelamo ku i...ukwēga abakalendala ba bumanyandondwa, kangī—kangī i yaJuliusi, u bumanyandōndwa, kangī iya kiRoma, na bōsa ba abēne. Balipo bamo abakongelelapo, kubuyobumo. Kilipo ikindikimo. Kyala amenye isya ikylene, kangī, Umwene—Umwene abagile ukusetula ikylene. Muketile? Une mmenye i kalendala ya kiJuliusi yili nago amasiku bamia batatu-na-malongo-mahano-na-limo ukongelelapo masiku kangī sinda gwa lisiku-sinda, nkyinja. Polelo, o, ifyene fifuluganisigwe mosa, loli bulipo u bwanaloli, pabuyobumo.

¹²⁷ Une nguketa ifipanga fingi fiyo, ifikindanekindane, abandu bingi fiyo bikubuka *iki*, kangī bamo, “Luponio Maria,” kangī bamo bikwiputa *iki*, kangī *kila*, i *kingi*. Pabagile ukuyapo u Bwanaloli, pabuyobumo. Pabagile ukuyapo u Kyala, kubuyo bumo. Pikufimbilisigwa ukuyapo i Ndumi, kubuyobumo. Une ngukēta abasololi abasyōbi bikufyūka, bikubōmbela ngati fyākumanya-minogono, nu luko lōsa ulungi ulwa findu fikukīndilila nkyēni. Polelo, pikufimbilisigwa ukuyapo ugwānalōli yumo pala, pabuyobumo, iki ikyākweḡelēla kibūmbīgwe ukufumako.

¹²⁸ Une nguketa abandu bikwisa mu mbili, nu kuywēga, nu kwendendeka, nu kubuka panja nu kwītugala u luko losa ulwa bumi. Pabagile ukuyapo u Mbepo Mwikemo ugwanaloliloli, kubuyobumo. Une ngukēta abāndu bikubōmbēla ubwīpūti, na fyosa bo ifyo, nukugela ukuya bīputipūti. Une mmenye aliko u Kyala ugwanaloliloli, kubuyo bumo. Alipo u Mbepo

ugwanaloliloli, pabuyo bumo, panongwa yakuti uyo yo nsyobi ugwaiyolo uyu atendekigwe ukufuma ku kyene, unsyobi ugwaiyolo yula. Pikufimbilisigwa ukuyapo ikindukimo iki kyo kyabwanaloli: unnyambala, a bandu, i Kipanga, u Kyala. Pikufimbilisigwa ukuyapo ikindukimo ikyabwanaloli, kubuyobumo, 'nongwa yakuti ifi fyāli itolo fyakwēgeleligwa ukufuma ku kyēne. Pala palipo ikindukimo ikyanaloliloli, kubuyobumo.

¹²⁹ Une nāyobīle ku kipanga iki, isya fikūngilwa fyīnu. Pilikisya ku fikūngilwa fyīnu; fikiyūnge ifyēne mu i Bāngēli. Komma ukwēga ikyakupyānikisyāpo akabalilo kāko imyānja gīswīle ni fyānaloliloli fīmo. Unko uswe tukyūnge ifyanaloliloli ifi. Unko uswe tufyāge ifyanaloliloli pamo komma ukuya nafyo napanandi pōsa. Amenī.

¹³⁰ Lilino, u kwīgala, yo fundo ukuti Kyala ikubombela na Israeli pene papo umwene ali nkīsu kyakukāya kāke. Unko uswe twēge akabalilo kāko Kyala... Abraham ālekīle ikīsu kyākāya nukubūka kula mu Igupti, ngimba fiki fyābonike? Umwēne alinkusōkāpo ukufuma ku bwīgāne bwa Kyala, kangī akasayīgwemo siku mpaka umwēne āgomokīle ku kīsu kyakukāya. Kyala akābombilēmo siku nu mwēne, komma imboniboni yimoyēne, komma nakimo ikīngī, mpaka umwēne āgomokīle ku kīsu kyakukāya.

¹³¹ Keta Israeli akabalilo kako abene baatumigwe ku Igupti, ifyinja abamia bana. Komma ikīka kimokyēne, komma ikimanyilo kimokyēne, komma ikindu kimokyēne kibonike pakati pa bēne, sikasīmbigwa mu syāmbukūlu sya Būku. Lilalila ilya malongo-mahano-na-mana-na-lwele-na-kimokyene, ukubuka ku kipanga, ukupa u kang'osi, yoba u "Mama Mariya," pamo kilikyosa ikylene kyaali, ukugomokela. Ikyinja ikikoonge, injila yilayila. Abapūti bosa bātatikanāga, "Rabi *Gwakuti-na-gwakuti!* Uswe twisakusala Rabbi *Gwakuti-na-gwakuti.* Umwene ali nu bumanyi ubunnunupo. Umwene amenye fingipo ukufwana na baIgupti." Ikindu kyakwanda umwe mumenye, aba Igupti na—kangī bosa ba abene, kyaali kindu kilakila.

¹³² Ikyo kyo kindu kilakila iki kyabonike ku kipanga. Uswe twesa twābūkīle ukuya baMethodisti, pamo baBaptisti, pamo baPresbeteri. "Kangī uswe tuli ni digri ya Hartford! Uswe tulinalyo i digri ukufuma ku Wheaton! Uswe tulinalyo i digri ukufuma ku buyobumo ubungi, pamo Bob Jones! Uswe, uswe tuli na Bakalala gwa Fyakwatakwata! Uswe tuli na D.D., LL.D., pamo ikindukimo ikīngī!" Ngimba ikyo kifūnjile fiki? Ikipāmbō kya butoyofu.

Iyēne yo njila iyi ikyēne kyāli mu Igupti. Kangī Kyala akabōmbilēmo siku na Israeli mpaka umwēne ikwīsa ku kīsu kyakukāya kāke.

¹³³ Mbilika une! ISI SYO IKUTI U NTWA, Kyala atisakubōmba ni Kipanga Kyāke mpaka Umwēne unkikūlu ikwisa ukugomokela ku kīsu kyakukāya, i Ndumi ya sala. Gomokelaga ku kypabwandilo! Sokamo ukufuma mu gwāko Methodisti, Baptisti, minogono ga Presbeteri; ugwāko Pentekosti, Assemblies, Bumobwene, Butatu, kangi Buhano, kilikyōsa icyēne kili; kipanga kya Kyala, Nazarene, Pilgrim Holiness, kipanga kya Kristi, fyosa ifibugutula fya ndwana-na-kristi! Kangi une ngusyagania isi sikutika ikisu. Fyosa fisobi; fyosa fya mōhēsi. O, mwe! Balipo abanyambala abanyakyala mu filifyōsa fya fyene. Balimo abāndu abanyakyala mu kilikyōsa kwa fila ifibugutula. Lōli i kipāngānio, mu kyēne, kikaya kya Kyala, kangi Kyala atisakusayāmo siku icyēne. Umwēne akabōmbāmo siku icyēne.

¹³⁴ Une ngusuma umfunda-syambukūlu aligwesa (umwe mwisakupilika i tepi iyi) uku simba kangi mbula une akabalilo kalikosa, ikipānga kyālipāngēnie, linga Kyala akakilāmbalike icyēne pa nguto-mesa kangi nasiku akābōmbilēmo ni kyēne kangi mma. Mbula une akabalilo kāko Umwēne asyusisēmō siku mmwanya abaLuteri kangi, Wesley na Methodisti, pamo u Pentekosti. Nasiku akābōmbilēmo! Ikipāngānio kila kyālāmbalēle pala, kangi kilinkulyēkigwa nu kubola! Kyāla alinkwēga abāndu pamwene nukugela ukusosolela abāndu ukugomokela ku kīsu kyakukāya. Kangi polelo, abapabēne bala fiyo ukuya bōnywa nukuya bakikikulu, nu luko lumo lwa digri, mpaka abēne bāpāngēnie ikipāngānio ikīngi, bākipelile icyēne kabili-kosa mwāna ukukīndāpo gwa gehena ukukīnda icyēne kyāyīlile pakwanda nakyō.

¹³⁵ Lōli, pabuyo bumo, naloliloli, Yehova ali nu nnyāmbāla uyu Umwēne abagile ukubika amaboko Gāke pamwanya, uyu atisakulekako mma na bēne...-nyakyala, ifisitabunyakyala ifipāngānio; uyu isakukupulila abāndu ukugomokela ku Lyālabwe, Kristi Yeso, ukugomokela ku pentekosti ugwanaloliloli kangi u Mbepo Mwikemo ugwanaloliloli, ni fimanyilo fyanaloliloli kangi ifiswigo fyanaloliloli. Nalolili Umwēne ali nayo yumo, kubuyobumo, uyu atisakukonyoka pāsi pa luko lulilōsa lwa ulukubilo, ukukagigwa panja, ukōmoligwa, ukugwīsyā panja, kilikyosa ikīngi; uyu isakusyāla ni kyēne.

Kyala atikusayamo siku Israeli mpaka umwene ikufika ku kāya kāke.

¹³⁶ Kyala atisa kukusayamo siku ugwe, ugwa Methodisti, Baptisti, Presbeteri, Katolika, pamo—pamo ikipāngānio kya kiPentekosti. Umwene atisakusayamo siku mu njila iyo. Gomokela ku kīsu kyakukāya, ku bwāndilo, ukugomokela ku kyakubonekela kya pentekosti mūmo icyēne kyābonike pa Lisiku lya Pentekosti akabalilo kāko a Maka ga Kyala gwābūmi galinkusanusya maelifu ga bāndu bala, nukwāsya indumbula syābo mu ndapi

nu Moto gwa Kyala, aba banāngisye ifyanaloliloli; komma ifimanyilo ifyakwegelela, komma kumo ukumanyila-patali ukutendekigwe-mōsa, komma ukūgila kumo, kangi ukuti bāfikile mu bubopesanie bwa mbeba mūmo uswe tuli nafyo mu America. “Ywani abagile ukuya ni kihema ikinywamu ukukinda fyosa?” Pamo, “Ywani abagile ukuya ni kilundilo ikinywamu ukukinda fyosa?” Ko kukindananki uko ikyo kikupela kwa Kyala? Kyala ikulonda abandu ba bwanaloli mu ndumbula, komma ikilundilo ikinywamu. Kangi uswe twēsa tulimo mu bubopesanie bwa mbeba apa, ukubopa. Kyo kikosyasi nki, ukukēta linga uswe tubagile ukongelelapo u elifu ukongelelapo ku kipānganio kyitu. Ikyene kyo kikosyasi. Umwene ikulonda uswe ukugomokela ku Bwanaloli, ukugomokela kwa Mbepo, ukugomokela ku Bwelu bwabwanaloli, ukugomokela ku nsebwe-unywāmu mwa Kristi, ukugomokela ku Bwānalóli. Ngimba Umwene abagile ukutusaya bulebu uswe mu njila iyi uswe tukubuka? Umwene atisa.

¹³⁷ Umwene akasayilemo siku Israeli mpaka abene bikugomokela ku kisu ikifingigwe. Kangi akabalilo kako abene bagomokile nkisu ikifingigwe, ifika ni fiswigo fyandile ukuboneka. Umwene alinkutuma u nnyambala palapala pási pa bene, ni ngamu ya Mōse. Ngimba ni fiki u Mōse uyu āsulwike pási nakyo, ubupuputigwe-mōse ubufunda-kyala? Ngimba umwēne āsulwike pási na Bakalala gwa Fyakwatakwata i digri? Ngimba umwēne āsulwike pási ni LL.D., Ph.D.? Umwēne isile pási na maka ga Yehova, kangi ni ndumi, “Gomokela, ukufuma ku kisu iki, ukubūka ku kisu kyakukāya. Gomokela, O mwebabalanile, ku bwīnu mwībéne.” Amen!

¹³⁸ Ku fyīnja amaelifu mabili, abaYuda bafumile pakuya panja pa kisu kyābo kyakukāya, babalanisigwe ku mbepo ina isya kisu. Mūmo fikuti uswe twabagile ukupela i Ndumi iyi ukumalika kuli imilūngu, linga uswe twafimbilisigwaga ukubuka mbusolofu. Uswe tubagile ukubopesya Israeli kulakula kunyuma nukunāngisya akabalilo kako ikyene kyabalanisigwe ni Kitangalala kya Roma, pa kupīka kwa Mesiya; mumo umwene āgutigwe ku kisu kilikyosa pási pa ku Mwanya.

Gomokela kwa Yakōbe, Israeli, kunyuma mu Bwandilo 44 na 45, nukunāngisya kunyuma kula ukuti mūmo umwēne āsayile abatata bala nukubabūla abene katikati kūko ubwīmilo bwābo bwabagile ukuya mu lisiku lyabumalikisyo. Kangi une mbagile ukusosola kwa umwe katikati (ikikolo kilikyosa) ikya Israeli, ikikolo kilikyosa kya Israeli, kimile katikati mu fikolo mumo ikyene kyayobile ikyene kikuyaga. Kangi apa uswe tulipo umwisyugu.

¹³⁹ U n’Juda uyu uswe tumenye, uyu akaya n’Juda gwanaloliloli. U n’Juda ugwanaloli yo yula ugwanaloli ugwa Kimanyisyo-kitalusye uyu akīnyalisya mwene ni findu fya nkisu, uyu akabūka pānja nukwiyingisya ku fipānga ifingi. Abo ba bamo

aba bikugomokela kula, bikwītugala pa lukèta nu nkati, pamwanya palubafu lwa kām̄ba, komma ukwitikisigwa nkāya akaiyolo. Bafīm̄bilisigwaga ukubayēnḡela abēne akāya pa lubafu ulu, nk̄isu kya mundu-nayumo, ni ndusu sya makina sikusosola injila syosa-sibili. Lōli umwēne āndileko ukumesya pānja utumela twāke. Ameni, kanḡi ameni! Akabalilo kali kifuki.

¹⁴⁰ Pala alipo Isimaili na Isāki, bīm̄ile pala, bikutatikana isya k̄isu, napāpo, lōli umwēne gwa Israeli. Līnga ugwe kubōnekigwa ukubūka kula mu Yerusalemu umpya, abēne batisakukwītikisya ugwe ukw̄isa ku Yerusalemu unkūlu. Ugwe kufimbilisigwa ukubūka kula tāsi kanḡi unko abēne balingānie ikyēne kwa ugwe, a Bārabu, polelo bakwēḡele ugwe ukukilania ku lubafu ulūngi. Abo bo bāna ba Isimaili. Loli, gulila, kalipo a kabalilo kāko abana ba Kyala bikuyaga pakummwega umwene. Uko ko kutalusya. Yerusalemu isakuyēnḡigwa kanḡi. Ilikemo lya lisiku lililyosa lisakubātikigwa mōsa.

Kanḡi u ndwananakristi isakutēndēka u lwītikāno kuli gyēne imilungu mihano-na-mibili igyabumalikisyo. Kanḡi pakati pa ikyēne, umwēne isakutumula ulwītikāno lūla, ukubasanusya abēne bōsa mu kiKatolika. Ikyām̄wiko kisa kubala pa kindu kyosa, bo ulu, kanḡi polelo ubumalikisyo bwisakuyaga.

¹⁴¹ Kētēsya, “malongo-mahano-na-mabili ga milungu.” Ena, filipo kifuki ifyīnja maelifu mabili abene bāsōkilepo; abēne bābopesigwe lilino, abāndu bābo; mūmo ikyēne kyāli mu kūmisya’indumbula ya Farao, Umwēne alinkufimbilisigwa ukūmisya indumbula ya Hitler. Maelifu-elifu ga bēne balinkufwa. Keta uyu Eichmann, atobesigwe isya kugoga abaYuda maelifu-elifu ntāndātu. Maelifu-elifi ntāndātu ga bēne, imyoyo gya būndu, abāna, abānike, abakusi, bōsa ukubikigwa ku bufwe; Eichmann, u nnyāmbala yumoywene. Keta Russia, mūmo umwe mwababopisye abene ukufuma mula. Abēne bababopisye abēne kulikōsa. Abēne bafumile pakuya kikolo ikitānḡigwe.

¹⁴² Lōli panongwa ya lugāno lwa hela syābo, abēne bāgomokile kanḡi. Loli bala banandi mbunandi bikugomokela mu Palestina. Ameni, bakundwe! Akabalilo kāko umwe mukukèta umwēne ikwānda ukwisa ku k̄isu kyakukāya kāke!

¹⁴³ Abene bali nafyo ukufwana nkati mula lilino ukutendeka ikyo kifuki maelifu mia-yumo-na-malongo-mana-na-bana. Kanḡi fiki fikuboneka? Abene bisakumanyaga u Yosefu gwabo. Komma umwe ukupasya. Ena, nkulumba. Kanḡi abene bosa bimile pala bikugulila ikyene ukuboneka. Kanḡi isala yilayila iyi . . .

¹⁴⁴ Ifisu fibafumwīsye abēne ukuya kikolo, ikyīnja iki kyakīndaga. Akabalilo kako ikyo kikutika, uswe tuli kifuki

kubumalikisyo, i Kipanga kya Bāpanja kibūkile. Polelo, kifuki akabalilo kalikosa, Kyala abagile ukuyoba, “Israeli yo bandu Bangu.” Akabalilo kâko ikyo ili, a Bāpanja bamalike.

¹⁴⁵ “Abêne bisakukanyagága pāsi,” alinkuyoba Yeso, mwa Matai 24. “Ikyāmwiko kikutëndéka ubusâme, abêne bisakukanyagága pāsi ifibũmba fya Yerusalemu mpaka akabalilo ka Bāpanja kamalike.” Akabalilo kâko kila kimalike, polelo abaYuda bisakugomokelága mu Yerusalemu, ukwâkwâla-kangi i tempeli kangi nu kwipûta kwa mu tempeli. Uswe twisakukibika ikyêne kyôsa mu Ndumi ingônge isi, imilungu malongo-mahano-na-mabili ga fũndo ihano-na-yimo.

Lilino une ngubalaga ikyo bo ngâli ukwígala, nongwa yakuti ikyêne kikuyaga itolo kifuki akabalilo kala ukuti uswe tufikege ku kâya, polelo ukugomokela ikilo iki pa sala ya buhano-nabubili.

¹⁴⁶ Ikyâkwânda, ikyâkwânda, linga ugwe kukibika ikyêne pāsi, “Ukumālisya ingilanio.” Danieli, unto gwa 9, ilinandi lya 24. “Ukumalisya ingilanio,” yumoywêne. “Ukutëndéka ubumalikisyo bwa butulwanongwa,” kyakibili. “Ukupéla ukusayana kuli u busâmbùke,” kyakitatu. “Ukutwâla mula ubugolofu ubusitakumalika,” kyakina. “Ukufũnga mōsa imboniboni nu busololi,” kyabuhano. “Ukōneléla u Mwíkemo unkĩnde,” ntandatu. Kangi ikyo kyo iki uswe tukuyobaga pa kilo iki. Kyala, ukutwala ukuboneka!

¹⁴⁷ Lilino gũfíla, unko une ngomokele kula kangi, popāpo umwe mukukyāga ikyêne. Ikyâkwânda, “ukyūmalisya ingilanio.” Gwakibili, “tëndéka ubumalikisyo bwa butulwanongwa.” Mwakitatu, “tëndéka ukusayanisania panongwa ya butulwanongwa.” Ikyabuna, “twalaga mbugolofu bwa bwilabwila.” Ikyabuhano, “fũnga mōsa imboniboni nu busololi.” Lya ntandatu, “ukōneléla u Mwíkemo unkĩnde.”

Unko une mbāle ikyêne kwa umwe lilino, ukufuma mu—ukufuma mu i Bāngéli. Ilyêne lyo linandi lya 24.

Mihano-na-mibili-. . . imilungu gibíkigwe pa bāndu bāko (abaYuda) kangi pa kíkemo kâko—pa kâya kâko akíkemo (Israeli, baYuda, Yerusalemu), ukumālisya. . . ingilanio (kimo), . . . uku tëndéka ubumalikisyo bwa butulwanongwa (fibili), . . . ukutëndéka isayanisano panongwa ya bōnangi (itatu), . . . ukutwâla mula ubugolofu ubuabwilanabwila (fina), kangi ukufũnga mōsa imboniboni (ihano)—i mboniboni nu busololi, nukōneléla u Mwíkemo unkĩnde (ntandatu).

¹⁴⁸ Ikyo kyo katikati iki Umwene ālisíle ukumbula umwene, ukuti kila kisakubombigwaga, kangi polelo ubumalikisyo bwisakuyaga.

¹⁴⁹ Lilino, ikilo iki uswe tukufyagaga ifi ifindu fila fili, nukukéta mumo kifuki uswe tukuyilaga pala. Kangi polelo

u Ndungu ugu gukwisa, ukutwala nkati nu kubika utu utumbakasya twa kabalilo tula katikati kuko uswe twimile. Une nunganile Umwene.

¹⁵⁰ Israeli ikugomokela ku kisu kyakaya kabo, Israeli. Unko une njobe itolo iki lilino bo... Une ngusakikisya ikylene kyo panja pa tepi. Unko une njobe iki. Isala yilayila iyi Israeli ikwisa ukuya kisu... Inongwa yiyo une akabalilo kosa nitike, pankyeni pa kalasi lyangu apa, ukuti kilipo ikindukimo iki une mbagile ukuya nako akayabo, bo une ngali ngafwa, isya kutwala Israeli ukugomokela kwa Ntwa. Panongwa yakuti, akabalilo kako isala yilayila, ukwisila mu kisimbigwe kya Pan American, ukuti Israeli afumusigwe ukuya kisu, ku kabalilo ka kwanda ku finyinja maelifu mabili ukufuma papo abene babalanisigwe, komma ukuya bandu; iyene yali sala yilayila, katikati ku sala yila, ukuti u Gwandumi gwa Ntwa aalyagene na nine kula nukunduma une ku... ni Nongwainunu. Ikindu kilakila, Meyi ugwa 7, 1946.

¹⁵¹ Lilino, polelo, ikindu ikingi iki kikumba une ukumanya. Ikyene kyo "kupyantikisya kwa ndumbula sya bana ukugomokela ku batata, kangi indumbula sya batata ku bana," i Ndumi. Ketsya, Malaki 4 (komma 3), 4!

¹⁵² Ikindu ikingi. Akabalilo kako Billy, mwanundumiana gwangu, na une, Nkundwe Ern Baxter, twali pa nsebwe gwitu ukubuka ku Palestina, ukufuma papo uswe twalyagene na baYuda kwa Nkundwe Arganbright, kangi abene baketele u lukomano. Lewi Pethrus afumile pakutumama a Mabangeli aga ukukilania kula. Kangi umwene alinkuyoba... Aba kiYuda aba balisile, balinkuti, "Linga ugwe kwisakukolela ikipambo kya balongosi ba Israeli, une ngusanusya, komma aba rabi abapya aba na syosa sya sekelo syabo, loli kolela abanalolilo abalongosi ba kiIsraeli palikimo. Kangi uswe tubalile u Lwitikano Ulupya ulu, kangi uswe tumenye ukuti akabalilo kako Mesiya ikwisa, Umwene isakutubulaga uswe ifindu ifi, bo yu nkikulu ku Samaria. Uswe tumenye ukuti Mose ayobile Mesiya gwitu isakuyaga nsololi. Kangi akabalilo kako ugwe ubagile ukubabula abene nukubanangisya abene, ukwisila mu Lisimbo," kila iki uswe twisakwingila ngamo mu Ndumi ya ikilo iki, "ukuti abene bafimbilisigwe ukuya bangisi kangi indumbula syabo situmuligwe, ukuti ubuyo bwa Bapanja bwabagile ukwisa, ukuti uswe twabagile ukuya na kabalilo ka kusayana kuli a Bapanja. Kangi indumbula syabo syalyumisigwe itolo katikati mumo ikylene kyali nkabalilo ka Yosefu, na fyosa bo ifyo. Kangi polelo ukutwala abaYuda bala ku buyo, nukubilikila abanyambala bala ku kilundilo, itolo mumo ugwe kubombela a Bapanja aba apa, ukwisila mu kuputigwa kula kwa Mbepo. Panongwa yakuti," abene balinkuti, "linga Yeso uyu, linga Umwene yo Mesiya, kangi a masyu gako gabwanaloli, polelo Umwene akaya mfwano mma, kangi Umwene mumi. Kangi linga Umwene ali

nu bumi, Umwene afigile ukuya mu Bâke. . . u gwambo- . . . u gwambombo Gwake—ugwambombo, abafundigwa Bake. Kangi linga uswe tubagile ukumbona Umwene ikubomba ikimanyilo kya nsololi, polelo uswe tukwitikaga ukuti Umwene yo Mesiya.”

Kyo kindunki ikipelelesye, katikati kotalusya. Polelo, ngimba kyo fiki kila kibagile ukubomba? Ikisu kibagile ukupâpigwa mu lisiku limo, pakati pa balongosi. Aligwesa gwa bene bayobaga, “Uswe tumenye ikyene.” Akabalilo kâko u râbi yula ikuyoba ikyo, ikyo kikumasya ikyene. I kisu kisakupâpigwa mu lisiku limolyene. Israeli isakupâpigwa mu lisiku limolyene.

¹⁵³ Kangi une nali pa nsebwe gwangu, kangi nalimile ku Cairo, Igupti, ni tikiti nkiboko kyangu, kangi maminiti kalongo na mahano pamo malongo mabili ga kukolela kwa kabalilo. Abene bitendekisye ukupela ubukolelo. Kangi une ndinkusuluka pâsi ukuti ngete akanini akapatu ka ili litapwa-lititu, na ka sof u akanini katendekigwe ukufuma ku litapwa-lititu, na u—u lupembe lwasofu. Une nayaga pakubuka ukutuma akene ku mwingu-nganga gwa une, Dok. Sam Adair, ukuya ikyakugemekesyapo amakalatasi. Kangi une naketaga ku kyene. Kangi i Kindukimo kilinkuyoba kwa une, “Iyi yikali yikaya sala. Syalaga panja pa Palestina.”

¹⁵⁴ Polelo une ndinkwinogona, “Yula yo itolo une ninogwine ikyo.” Kangi une ndinkukindilila.

Kindukimo kilinkuti, “Iyi yikaya sala.”

¹⁵⁵ Kangi une nabukile panja kunyuma kwa kiyumba. Une ndinkufyusa untu gwangu kwa Kyala. Une ndinkuti, “Kyala, ngimba ikyo kyali Ugwe kuyoba kwa une?”

¹⁵⁶ Alinkuti, “Iyi yikaya sala. Syalaga panja pa Palestina. Aka ko kakaya kabalilo.” Polelo une ndinkwega i tikiti lyangu nukusanusa ilyene, nukubuka ukufuma kula ukwisila mu Roma, nukugomokela ku Lisbon, mu Kipwitikizi fyakuboneka, kangi ukufuma kula ukugomokela ku United States.

¹⁵⁷ Isala yikali yikafwene tasi mma. Ubonangi bwa Bapanja bukisula mpaka na lino, itolo ku bumalikiyo bwa kikopo. Loli ilisiku limo lila lisakuyaga, kangi Kyala isakutuma umunduyumo kula uyu yo nsololi, kangi isakusisimikisya ku bene. Une ngusubila ukuti Kyala isakunusyusa umwene palapala mbibimbibi itolo, kali umwene yo ywani abagile ukuya, uyu isakunusyusa umwene mbibimbibi. Une ngwitika ikyene kikufimbilisigwa ukwisa. Fyobene uswe tukufunda iki, ukuti uswe tuli kifuki fyio.

¹⁵⁸ Kangi, kumbukilaga, i miniti yilayila iyi abaYuda bikwambilila Kristi, i Kipanga kya Bapanja kibukile. Polelo a Bapanja bali ni fyabutolwe panja fyoneligwe pa bene, u Lukubilo.

¹⁵⁹ Kangi—kangi bulebule abanyāmbála, abamanyisi abakulumba ukumanyisa, nukukēta i Bāngéli ili bo ulu, nukuyoba ukuti i Kipanga kikubūka ukukīndamo nkabalilo ka Lukubilo, akabalilo kāko likayapo i Lisimbo mu i Bāngéli ili likuyoba ikyēne! Abene bakaya nakyo nakimo ikindu kimokyene.

¹⁶⁰ U nnyāmbala yumo ālimbūlile une, pakaya patali mma, alinkuti, “O, Kalumbu McPherson āmanyīsyē ukuti i Kipanga kisa kukindililaga mu Lukubilo, panongwa yakuti uswe twisakuya nyale syakumwekuka nkabalilo kala.” Ikyēne yo Israeli akabalilo kala, komma a Bāpanja.

A Bāpanja babūkīle, i Kipanga. Abēne bikufīmbilisigwa ukukīndamo mu Mpyuto nagumo. “Inyīfwīla yāfunyaga amīsi ukufuma nkanwa kāke,” untu gwa 17, “kangi ātēndīke ubwīte na basyāle,” u mfūnde ungonā-tulo. Komma...I Kipanga ikyanaloliloli kibūkīle kitalileko. Umwene abombīle ku Lusekelo lwa Bwegi kabuno aba, ifwāsī ya kabalilo kūko i Fyakugonela Fyābwēgi fisakukindililaga, undungu gwabumalikisyo. Kangi ako ka kabalilo kāko u Lukubilo lukwingila nkati, akabalilo kāko i mbāsī ni ngubilo sikufyūka pa fipānga, ifindu bo ifyo.

Polelo, ku bumalikisyo, mu ntu gwa 19, apa Umwene ikwisa nu Nnyambala Gwake. Aleluya! “Mwalafyale gwa mwalafyale, kangi Ntwa gwa batwa; āfwele imyenda imiyubikigwe mu Lilopa, kangī i kilundilo Kyakumwanya kītogile pa falasi, bikwīsa nu Mwēne. Pala Umwene ikwisa, ukwega ubuyo Bwake ku Fyinjaelifu. Amenī! O!

Yisayigwege i Ngamu, o, yisayigwege i Ngamu,
Yisayigwege i Ngamu ya Ntwa;
Yisayigwege i Ngamu, o, yisayigwege i Ngamu,
Yisayigwege i Ngamu ya Ntwa.

Yeso yo Ngamu, Yeso yo Ngamu,
Yeso yo Ngamu ya Ntwa;
Yeso yo Ngamu, o, Yeso yo Ngamu,
Yeso yo Ngamu ya Ntwa.

Kusyaga i Ngamu Yāke, o, kusyaga i Ngamu
Yāke,
O, kusyaga i Ngamu ya Ntwa;
Kusyaga i Ngamu, o, kusyaga i Ngamu,
Kusyaga i Ngamu ya Ntwa.

¹⁶¹ Ngimba ugwe kubombaga bulebule ikyene? Ugwe kuyipela Iyene ukuya kikulumba mbumi bwako. Ugwe kwitugasya ubumi bwa luko ulu abene babagīle ukuyoba, “Pala alipo umbombi gwa Kristi.” Umo mo mumo ugwe kukusya i Ngamu. Unko uswe tukete. O, ngimba umwe munganile Umwene? O, mwe! Akimbo kitu akanini lilino:

Nkibaga iyolo fiyo, une mmenye ikyēne kyo
naloliloli lūlo,

U Bōnda āpāpīgwe ukupoka abāndu ukufuma
ku mbībi syābo.

Yohani alimbwene Umwene pa kiloboko, u
Kang’osi gwa bwilanabwila,

Kang’osi yula ni Fūngilo Sihano-na-ibili, mwene
Yumoywene ku Mwanya na pási abagīle ukwega ikylene.

Nkibaga—mu kibaga iyolo fiyo, une mmenye
ikyēne kyo naloliloli lūlo,

U Bōnda āpāpīgwe ukubopa abāndu ukufuma
ku mbībi syābo.

Yohani alimbwene Umwene pa kiloboko, u
Kang’osi gwa bwilanabwila,

O, yisayigwege i Ngamu ya Ntwa.

O, yisayigwege i Ngamu, o, yisayigwege i
Ngamu,

Yisayigwege i Ngamu ya Ntwa;

Yisayigwege i Ngamu, yisayigwege i Ngamu,

Yisayigwege i Ngamu ya Ntwa.

¹⁶² Une nīganīle ukummwīpūta. Bule umwe? Lilino, uswe
tutikwisa ku kipanga itolo ukupilika ubulumbilili; ubu
bukubuka nu bwene. Loli uswe tukwisa ku kipanga ukwiputa,
ukwiputa mwa Mbepo kangi mu Bwanaloli. Umwe mupilike
u Bwanaloli, ilyo lyo Lisyu. Muketile? Lilino, ukwiputila, ko
kwiyoaba gwimwene ku Mwene. Muketile?

O, Une Nunganīle U Nyāmbála Yula ugwa Galilai, tupapo
uswe akasāmba kanini pa ikyo. Ena, nkulumba. Ugwe umenye
ikyēne, Teddy? Une ngwībwa lilino. Unko uswe tukēte. Unko
uswe tukēte.

O, une nunganīle u Nyāmbála yula ugwa ku
Galilai, ukufuma ku Galilai,

Kabuno Umwene abombile fingi fiyo kwa une.
Umwene āhobokeligwe syosa imbibi syangu,
ukubika Mbepo Mwikemo nkati;

O, une nunganīle, une nunganīle u Nyāmbála
gwa Galilai.

Ugwasōngo ābukīle ukwiputa mu tempeli kula
ilisiku limo,

Umwene alinkukūta, “O Ntwa, yaga gwakisa
kwa une!”

Umwēne āhobokeligwe imbībi syōsya, kangi
ulutēngāno ulusolofu lwābikīgwe nkati;

Umwēne alinkuti, “Isaga, nketa u Nnyāmbála
uyu ugwa ku Galilai.”

O, une nunganīle u Nyāmbála yula ugwa ku
Galilai, ukufuma ku Galilai,

Kabuno Umwene abombile fingi fiyo kwa une.
Umwēne ahobokelígwe ubutulwanongwa
bwāngu bōsa, ābīkile u Mbepo Mwikemo
nkati;

O, une nunganíle, une nunganíle u Nyāmbála
gwa Galilai.

Abalemale bālinkutēndekígwa ukwēnda,
abākinūnu balinkutēndekígwa ukuyoba,
Amaka gala gāyobígwe nu lugáno pa sūmbi;
Abafwamaso balinkutēndekígwa ukukēta, une
mmenye ikyēne kyābagíle itolo ukuya
Amaka ga Nnyāmbála yula ugwa ku Galilai.

O, une nunganíle u Nyāmbála yula ugwa ku
Galilai, ukufuma ku Galilai,

Kabuno Umwene abombile fingi fiyo kwa une.
Umwēne ahobokelígwe ubutulwanongwa
bwāngu bōsa, ābīkile u Mbepo Mwikemo
yula nkati;

O, une nunganíle, une nunganíle u Nyāmbála
yula ugwa ku Galilai.

Pilikisya ku iki:

Unkikulu pa kisiba, Umwene imbībi syāke
syōsa nalōli ālimbūlīle,

Mūmo abanyāmbála bahano umwēne āli nabo
akabalilo kala. (Uyo yo Mwēne.)

Umwēne āhobokelígwe imbībi syōsya, kangi
ulutēngáno ulusolofu lwālīsíle nkati;

Polelo umwēne alinkukūta, “Isaga,
musambone u Nnyāmbála yula ugwa ku
Galilai!”

O, une nunganíle u Nyāmbála yula ugwa ku
Galilai, ukufuma ku Galilai,

Kabuno Umwene abombile fingi fiyo kwa une.
Umwēne ahobokelígwe ubutulwanongwa
bwāngu bōsa, ābīkile u Mbepo Mwikemo
nkati.

O, une nunganíle, une nunganíle u Nyāmbála
yula ugwa ku Galilai.

Une nunganile Umwene. Bule umwe? Indumbula yangu
yosa! Bule umwe? Ngimba Umwene akaya nswigisye?

O, nswigisye, nswigisye, Yeso ali kwa une,
(Ngimba Umwene yo fiki?)

Mfundi, u Nsōka gwa Lutengano, u Kyala
Gwamaka yo Umwene;

O, ukumboka une, kungyunga une ukufuma ku
butulwanongwa ni soni syōsa,

Nnunu u Ntabuli gwāngu, tufya i Ngamu Yāke!

Unko uswe itolo twinamisye imitu gyitu lilino kangi inogona isya ikyene.

Une akabalilo kamo nāyongile, loli lilino une ngwagigwe, une ndi mwabuke ukufuma ku butobesigwe, (Ifikolo fikubongotoka; tutikupāsyā.)

Yeso ikupa ubwābúke nu bupoki ubwisule;
Umwēne ikumboka une, kungyunga une ukufuma ku butulwanongwa ni soni syōsa,
Nnunu u Ntabuli gwāngu, tufya i Ngamu Yāke!
O, nnunu, nnunu, Yeso ali kwa une,
Mfundi, u Nsōka gwa Lutengano, Kyala Gwamaka yo Umwene;
Ukumboka une, ngyūnga une ukufuma ku butulwanongwa bōsa ni soni,
Nnunu u Ntabuli gwāngu, tufya i Ngamu Yāke!

O, inogona isya ikyene!

Une akabalilo kamo nayōngile, lilino une nāgigwe, une ndi mwābúke ukufuma ku butāgigwa,
Yeso ikupa ubwābúke nu bupoki ubwisule;
Ukumboka une, (Ngimba Umwēne ikubōmba fiki?) ngyūnga une ukufuma ku butulwanongwa bōsa ni soni, (Itogile pamwanya pa kyēne.)
O, nswigisye yo Ntabuli gwangu, ntufye i Ngamu Yake!

Lilino palikimo!

O, nnunu, nnunu, Yeso ali kwa une,
Mfundi, u Nsōka gwa Lutengano, Kyala Gwamaka yo Umwene;
Fiki, ukumboka une, ukukyūnga une ukufuma ku butulwanongwa bōsa ni soni,
Nnunu u Ntabuli gwāngu, tufya i Ngamu Yāke!
O, mumo une nunganile Yeso, (Lwimiko!)
O, mumo une nunganiile. . .

Nhobwike fiyo une mbokigwe! Nhobwike fiyo une ngugulila ku Kwise Kwake!

O, mumo une nunganile Yeso,
Panongwa yakuti Umwene alinganile tasi une.

Lilino na maboko gitu mmwanya, linga uswe tukusanusya ikyene.

Une ndisakundekámo siku Umwene,
Une ndisakundekámo siku Umwene,
Une ndisakundekámo siku Umwene,
Panongwa yakuti Umwene alinganile tasi une.

¹⁶³ Ugwe unganile Umwene? [Ikilundilo kikuyoba, “Ena.”—Nsimbi] Polelo ugwe kufimbilisigwa ukungana yumo nu mnine. Nongwa yakuti, linga ugwe utikubagana bala bābo ugwe ubagile nukubabona apa, ugwe kunganaga bulebule Umwēne Yuyo ugwe ukambonamo? Unko uswe tuponanie ikiboko kya yumo nu mnine, yoba:

O, mumo une nunganile Yeso,
O, mumo une nunganile Yeso,
O, mumo une nunganile Yeso,
Panongwa yakuti Umwene alinganile tasi une.

Une ndisamo siku. . .

Fyusya ifiboko fyinu ku Mwene lilino. Ikyo kyo kyene.

. . . ukundekamo Umwēne,
Une ndisakundekāmo siku Umwene,
Une ndisakundekāmo siku Umwene,
Panongwa yakuti Umwene alinganile tasi une.

¹⁶⁴ Itolo inogona, Umwēne ātēndike bula ubunywāmu ubusetuli ukumanyigwa kwa uswe. Ngimba uswe tutikungana Umwene? Ngimba Umwene akaya nswigisyē? Mumo uswe tukupalisya panongwa ya Ntwa Yeso; siku ukututagamo uswe. “Keta, une ndi nanumwe bwila, kōpe ku ki . . .” Ngimba umwe mukwīkyēla *I Milungu Malongo-mahano-na-mabili Gya Danieli?* [Ikilundilo kikuyoba, “Ameni.”—Nsimbi] O, ngimba uswe tutikungana Umwene? Ngimba ikyene kikubomba bulebule?

Ulwitiko lwangu lukuketa kwa Ugwe,
Ugwe Kang’osi gwa Kalivari,
Mpoki. . .

Mpalaga itolo Umwene, ukufuma mu ndumbula yako.

Lilino mbilika une bo ngwiputa,
Sosyamo syosya imbibi syangu,
O unko une ukufuma ilisiku ili
Njeje gwesa Gwako!

Bo ngwenda nguto inditu iya bumi, (Uswe twesa tukubomba ikyene.)

Kangi ubusulumanie ukusyungutila une bukubaala, (Ena, Ntwa.)

Yaga itolo Ugwe Kalōngolēla gwāngu;
(Ukundōngolēla une ukwisila mu kyēne, Ntwa!)

O, kagaga ingisi yiyege pamusi,
Fyūla ukutila kwa busulumanie ukusōsyapo,
Pamo ukundeka une nasiku ukuyonga
Ukufuma kwa Ugwe ndubafu.

[Nkundwe Branham ikung’ung’usya *Ulwitiko Lwangu Lukuketa Kwa Ugwe*—Nsimbi]

Maka ku ndumbula yangu iyi yikusililika,
 Ubwiyule bwāngu kasya;
 Yibūle ingisi yiyege pamusi,
 Fyūla ukutila kwa busulumanie ukusōsyapo,
 O unko une ukufuma ilisiku ili
 Njege gwesa Gwako!

¹⁶⁵ O Yeso, uswe tukukēta uswe tukuya kifuki ni kindukimo. Yesaya unsololi aayobile isya ikyene; Yeremiya alinkuyoba isya ikyēne. Danieli ākētile nyuma nukukēta iki abēne bāyobile. Ikyēne kilinkupela indumbula yāke ukutikimbuligwa, kangi umwēne—umwēne alinkubika ikisyo kyāke kubwa ku Mwanja. Umwēne alinkupika ifyākulya, ifyamalogota ni lyōto. Umwene alondaga ukupilika, ukuti umwene abagile ukusoka abandu.

¹⁶⁶ Ntwa, uswe tukukēta ukwisila Mabūku, nūswe, Būku Gwāko, u Būku gwa Yesaya, u Būku gwa Yeremiya, u Būku gwa Yākóbo, Yohani, Luka, Mariko, Matai, Būku gwa Busetuli, bosa a Mabūku Gako, ukuti uswe tuli kifuki kubumalikisyo. Kangi uswe tukubika ikisyo kyītu kubwa ku Mwanja, mu lwīputo, ukwilambika, ukwāga mūmo uswe tulimo, Ntwa. Uswe twandile ukuketa ilisuba likupanda. Kangi, Ntwa, uswe tukwisa kwa Ugwe. Ulwitiko lwitu lukuketa kwa Ugwe lilino. Ukulāmbalika ubusito bulibosa pa lubafu, ubutulwanongwa bulibosa, kulikōsa ukusitakwitika kunini kūko kwābagile nubupepe fiyo ukutupesya uswe, uswe tukugutila lilino kubwa bupime bwa kukōlelīgwa ukwapamwanja, ukumanya ukuti akabalilo kītu kabīkīgwe.

¹⁶⁷ Sayaga abandu aba muno, Ntwa. Abene bakuganile Ugwe. Abene bo Bako. Abene basōkile panja. Ugwe yo Yuyo ikubomba u kusetula. Uswe tukusuma ukuti Ugwe kupaga ifindu ifi kwa uswe bo uswe tukugūlila pa Ugwe.

¹⁶⁸ Tupapo uswe pamusi panunu pa kufūnda, Ntwa. Tupapo uswe ukupilikisya. Tutwāla uswe ukugomokela kangi ikilo iki, bapūpwe. Ntwa, uli mbaka une pamusi apa, o, bo une ngufunda, Ntwa, panongwa ya nongwa ya katāndātu aka kuyāta kwa Gabrieli. Linga Gabrieli ikwisa kukuyata nukupa ukusanusya kwa katāndātu, Ntwa, uswe tukufimbilisigwa ukumanya ikyo. Uswe tukufunda a Mabuku nukumanya uswe tuli kifuki. Popāpo uswe tukusuma ukuti Ugwe kusetulaga ikyene kwa uswe ikilo iki.

¹⁶⁹ Pandungu ugu gukwisa, Ntwa, O Kyala, bika amasiku gala nkati mula. Une ngamanya bo bulebule, lōli Ugwe ubagile ukututwāla uswe kulakula ku kabalilo. Tupaga ikyene, Tata. Uswe tukuketa kwa Ugwe. Uswe tunganene yumo nu nnine kangi i Lilopa lya Yeso Kristi, u Mwanundumiana gwa Kyala, litusukile uswe ukufuma ku mbibi syōsa. Uswe tukuketa kwa Ugwe lilino. Tutula uswe bo uswe tukugūlila pa Ugwe, Tata, ukwisila mwa Yeso u Ntwa gwitu.

61-0730M Indagilo Sya Gabrieli Kwa Danieli
Kitembe Kya Branham
Jeffersonville, Indiana U.S.A.

KYANGONDE

©2024 VGR, ALL RIGHTS RESERVED

VOICE OF GOD RECORDINGS
P.O. BOX 950, JEFFERSONVILLE, INDIANA 47131 U.S.A.
www.branham.org

Ukusanania isya kwegwelelakwegelela

Ukusoka isya kwegwelelakwegelela. Ubwabuke bosa bukanisigwe. Ilibuku ili libagile ukubindikisigwa mfikalatasi pa kompyuta ya kunyumba ukuti ufibombelege imbombo yuyugwe pamo ukubayabilako abangi, kisita kuhombigwa, fiyege fyombo fyakubombela imbombo pakusania Inongwa inunu isya Yeso Kristi. Ilibuku ili likabagila ukuulisigwa, pamo ukubindigwa ukuti gayege mingimingi, pamo ukusanusigwa pa webusaiti, pamo ukubikigwa mmakina agakusungasunga, pamo ukusanusigwa mu ndimi isingi, pamo ukulibombela imbombo iyakusyagilamo ihela kisita kwitikisigwa mwakalata unsimbigwe ugwa Voice Of God Recordings®.

Linga kulonda upilike inyingi pamo ifyombo ifingi ifi filipo ulisimbilaga ku:

VOICE OF GOD RECORDINGS

P.O. Box 950, JEFFERSONVILLE, INDIANA 47131 U.S.A.

www.branham.org